

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ННІ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ, ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ І ТУРИЗМУ
КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ТА ЕКОНОМІКИ ПРАЦІ

УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ТА ЕКОНОМІКА ПРАЦІ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання випускної кваліфікаційної роботи
здобувачами вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
галузі знань 07 – Управління та адміністрування
спеціальності 073 – Менеджмент
спеціалізації – Управління персоналом та економіка праці
денної та заочної форм навчання

Управління персоналом та економіка праці. Методичні вказівки до виконання випускної кваліфікаційної роботи здобувачами вищої освіти освітнього ступеня «магістр» спеціальності 073 – Менеджмент спеціалізації Управління персоналом та економіка праці денної та заочної форми навчання / Укл.: Кичко І.І., Забаштанський М.М., Борисенко Л.І., Ільєнко Р.В., Хмелєвський С.М., Холодницька А.В., Царик І.М. – Чернігів: ЧНТУ 2017. – 59 с.

Укладачі: *Кичко Ірина Іванівна*
доктор економічних наук, доцент
Забаштанський Максим Миколайович
доктор економічних наук, доцент
Борисенко Людмила Іванівна
старший викладач
Ільєнко Ростислава Василівна
кандидат економічних наук, доцент
Хмелєвський Сергій Миколайович
кандидат економічних, доцент
Холодницька Алла Вячеславівна
кандидат економічних, доцент
Царик Ірина Миколаївна
кандидат економічних наук, доцент

Відповідальний за випуск: *Кичко Ірина Іванівна*, завідувач кафедри управління персоналом та економіки праці, доктор економічних наук, доцент

Рецензент: *Бондар Василь Васильович*, кандидат економічних наук, професор кафедри маркетингу, PR-технологій та логістики Чернігівського національного технологічного університету

©ЧНТУ, 2017 рік
© УПЕП, 2017 рік

З М І С Т

Випускна кваліфікаційна робота як вид наукового дослідження	4
Вибір теми випускної кваліфікаційної роботи	5
Наукове керівництво	7
Послідовність та терміни виконання випускної кваліфікаційна роботи	8
Огляд літератури та конкретизація теми	10
Затвердження теми роботи	11
Ідея дослідження, постановка проблеми, розробка робочої гіпотези	12
Розмежування між предметом та об'єктом дослідження	13
Мета та завдання дослідження	14
Послідовність розміщення структурних елементів випускної кваліфікаційна роботи	15
Титульний аркуш	16
Анотація	16
Зміст	17
Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів	17
Вступ	18
Розділи основної частини	20
Висновки	21
Перелік посилань	22
Додатки	22
Вимоги до оформлення випускної кваліфікаційна роботи	22
Попередня експертиза й підготовка до захисту випускної кваліфікаційної роботи	31
Додаток А Орієнтовна тематика випускних кваліфікаційних робіт	39
Додаток Б Зразок завдання на випускну кваліфікаційну роботу	41
Додаток В Зразок титульного листа випускної кваліфікаційної роботи	43
Додаток Д Зразок оформлення змісту випускної кваліфікаційної роботи	44
Додаток Е Приклади оформлення бібліографічного опису у переліку посилань	45
Додаток Ж Зразок оформлення відгуку наукового керівника	52
Додаток И Зразок оформлення рецензії	54
Додаток К Зразок титульного листа до ілюстративного матеріалу	56
Додаток Л Зразок оформлення таблиці	57
Додаток М Зразок оформлення рисунку	58

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА ЯК ВИД НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Виконання та захист випускної кваліфікаційної роботи – один з основних видів атестації здобувачів вищої освіти (ЗВО), метою якої є встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

У випускній кваліфікаційній роботі повинні бути повно відображені та обґрунтовані основні положення, висновки і рекомендації, їх новизна і значимість. Сукупність отриманих у такій роботі результатів повинна свідчити про наявність у її автора навичок наукової праці в обраній галузі професійної діяльності, зокрема формувати і обґрунтовувати пропозиції, спрямовані на удосконалення управління трудовими ресурсами.

Випускна кваліфікаційна робота відрізняється від інших наукових праць тим, що вона в системі науки виконує кваліфікаційну функцію, тобто готується з метою публічного захисту й одержання ступеня магістра. У зв'язку цим основне завдання її автора – продемонструвати рівень своєї наукової кваліфікації і, насамперед, вміння самостійно вести науковий пошук та вирішувати конкретні наукові завдання.

Зміст роботи має характеризувати оригінальність даних, що приводяться. Основою змісту є опис нових факторів, явищ і закономірностей, узагальнення раніше відомих положень з інших наукових позицій або в зовсім іншому аспекті.

Зміст випускної кваліфікаційної роботи в найбільш систематизованому вигляді фіксує як вихідні передумови наукового дослідження, так і весь його хід та отримані при цьому результати. Причому, в роботі не просто описуються наукові факти, а проводиться їхній всебічний аналіз, розглядаються типові ситуації їхнього застосування, обговорюються наявні альтернативи і причини вибору однієї з них.

Специфічні не тільки зміст випускної кваліфікаційної роботи, але й форма її викладу, що характеризується активним застосування математичного інструментарію, засобів логічного мислення, комп'ютерних методик і математичної статистики.

У першому розділі висвітлюються теоретичні аспекти проблеми, у другому – аналізується проблема, якій присвячена магістерська робота. Вирішальне місце в роботі повинна займати проектна частина – аналіз і механізм удосконалення управління трудовими ресурсами на прикладі конкретного суб'єкта господарювання.

Обов'язкова вимога до випускної кваліфікаційної роботи – її конкретність, наукова обґрунтованість і практична цінність, застосування матеріалів з переддипломної практики.

Мета виконання випускної кваліфікаційної роботи – науково-практичне застосування здобутих знань і навичок для виконання системного та комплексного дослідження проблем сучасного управління трудовими ресурсами, вибору шляхів удосконалення його діяльності, підтвердження

професіональних здібностей фахівця з управління персоналом. При оцінці випускної кваліфікаційної роботи береться до уваги не лише якість самої магістерської роботи та характер викладення основних її положень при публічному захисті, а й відповідність її оформлення встановленим вимогам.

ВИБІР ТЕМИ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Тематика випускних кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр» (далі – магістерських робіт) розробляється випускаючою кафедрою «Управління персоналом та економіки праці». Основу тематики повинні складати завдання підприємств (організацій) різних галузей та секторів економіки, а також проблематика ринку праці. Тематика повинна бути актуальною, відповідати сучасному стану світової економічної ситуації та перспективам її розвитку. Загальний перелік тем випускних кваліфікаційних робіт щорічно оновлюється та повідомляється здобувачам вищої освіти. Тематика магістерських робіт розглядається й затверджується на засіданні кафедри тільки тоді, коли встановлена актуальність, практична значущість, наявність умов для виконання роботи у встановлений термін, забезпечене належне наукове керівництво.

Актуальність теми визначається тим, наскільки вона відповідає завданням, поставленим перед економічною наукою в сучасних умовах розвитку.

Формулювання проблемної ситуації — дуже важлива частина вступу. Правильна постановка і чітке формулювання нових проблем мають важливе значення. Вони практично визначають стратегію дослідження взагалі і напрямок наукового пошуку зокрема. Прийнято вважати, що сформулювати наукову проблему — означає показати вміння відокремити головне від другорядного, з'ясувати те, що вже відомо і що доки невідомо науці про предмет дослідження.

Розкриття актуальності не має бути багатослівним. Достатньо у межах однієї сторінки коротко викласти:

- суть проблеми дослідження;
- значущість проблеми дослідження, вирішення якої має велике значення, як для соціально-економічного розвитку України в цілому, так і окремих галузей економіки і сфер діяльності;
- істотне значення для подальшого розвитку відповідної галузі науки або сфери діяльності.

При обґрунтуванні актуальності теми необхідно провести аналіз останніх досліджень з даної теми, скласти стислий огляд літератури, який підсумує, що саме ця тема ще недостатньо вивчена (розкрита тільки частково, не в тому аспекті). Для цього перераховуються основні вітчизняні і зарубіжні автори, що працюють над даною темою, аналізуються отримані ними результати і виділяється частина невирішеної проблеми.

Здобувачам вищої освіти надається право вибору теми магістерської роботи. При виборі теми ЗВО повинен враховувати свій науковий і практичний інтерес до тієї або іншої проблеми, характер майбутньої роботи, рекомендації та побажання підприємства. Здобувачам вищої освіти може запропонувати свою тему з необхідним обґрунтуванням доцільності її розробки. Таким чином, розрізняють три різновиди тем: теми як результат розвитку проблем, над якими працює науковий колектив; ініціативні теми; замовлені теми.

У випадку, коли ЗВО ініціює магістерську роботу за темою, не передбаченою тематикою випускаючої кафедри, водночас з заявою на виконання цієї теми він має представити достатні обґрунтування доцільності її розробки (в письмовому вигляді у вільній формі).

Основними критеріями обрання теми повинні бути актуальність, наявність теоретичної бази, можливість виконання її на кафедрі та доступ до потрібної інформації на підприємстві, відповідність теми обраній спеціальності.

Від доказу актуальності обраної теми логічно перейти до формулювання мети дослідження, що пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також з його кінцевим результатом і шляхами його досягнення, вказати на конкретні завдання, що мають бути вирішені відповідно до цієї мети. Це звичайно робиться у формі перерахування («вивчити...», «описати...», «установити...», «з'ясувати...», «вивести формулу...» і т.п.).

Формулювання цих завдань необхідно робити як можна більш ретельно, оскільки опис їхнього рішення повинен скласти зміст розділів випускної кваліфікаційної роботи. Це важливо також і тому, що заголовки таких розділів формуються саме з формулювань завдань дослідження.

Далі визначаються об'єкт і предмет дослідження. *Об'єктом дослідження* є вся сукупність відношень різних аспектів теорії й практики науки, яка виступає джерелом необхідної для дослідника інформації. *Предмет дослідження* – це тільки ті суттєві зв'язки та відношення, які підлягають безпосередньому вивченню в роботі, є головними, визначальними для конкретного дослідження.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу, співвідносяться між собою як загальне і частка. В об'єкті виділяється та частина, що служить предметом дослідження. Безпосередньо на нього і спрямована основна увага магістранта, саме предмет дослідження визначає тему випускної кваліфікаційної роботи.

Дуже важливим етапом наукового дослідження є вибір методів дослідження, що служать інструментом у підборі та обробці фактичного матеріалу, будучи необхідною умовою досягнення, поставленої в такій роботі, мети.

Опис процесу дослідження – основна частина випускної кваліфікаційної роботи, в якій висвітлюються методика і техніка дослідження з використанням логічних законів і правил.

Дуже важливий етап наукового дослідження — обговорення його результатів, що ведеться на засіданнях випускаючої кафедри, де даються попередня оцінка теоретичної і практичної цінності випускної кваліфікаційної роботи і колективний відгук.

Заключним етапом наукового дослідження є висновки, що містять наукові і практичні результати проведеної роботи.

Тематика випускних кваліфікаційних робіт видається здобувачам вищої освіти до початку практики з метою більш глибокого вивчення питань з обраної теми, підбору статистичних даних, накопичення фактичного цифрового матеріалу з досліджуваної проблеми. Рекомендується використовувати також матеріали рефератів та курсових робіт, що виконувались протягом навчання.

Назва теми повинна бути лаконічною, точно відповідати змісту випускної кваліфікаційної роботи та спеціалізації «Управління персоналом та економіка праці». Ключовими словами в назві теми повинні бути ті, що вказують на мету, об'єкт і предмет дослідження.

Орієнтовану тематику випускних кваліфікаційних робіт для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр» спеціальності 073 – Менеджмент спеціалізації – Управління персоналом та економіка праці подано у додатку А.

НАУКОВЕ КЕРІВНИЦТВО

Наукове керівництво підготовкою та написанням випускної кваліфікаційної роботи здійснюється, в першу чергу, викладачами випускаючої кафедри. Науковими керівниками магістерських робіт призначаються досвідчені та висококваліфіковані викладачі вищого навчального закладу.

В обов'язки наукового керівника від кафедри входить:

- а) вибір теми роботи спільно зі здобувачем вищої освіти та представлення її для затвердження на засіданні кафедри згідно із заявою;
- б) допомога у підборі літератури та складанні робочого плану;
- в) видача завдання для виконання магістерської роботи і встановлення термінів підготовки її окремих етапів;
- г) систематична допомога ЗВО під час консультацій та в ході перевірки окремих розділів і підрозділів роботи;
- д) допомога в складанні доповіді до захисту роботи;
- е) надання допомоги в одержанні рецензії, підготовка письмового відгуку про виконану роботу.

Бланк завдання для виконання магістерської роботи заповнюється після затвердження теми і є документом, що визначає обсяги й порядок виконання роботи. На бланку завдання (додаток Б) заповнюється календарний план виконання роботи, що складається науковим керівником. Завдання й календарний план затверджує завідувач кафедри.

Необхідні дослідження та збір фактичних матеріалів на підприємстві здобувач вищої освіти проводить за допомогою й під контролем висококваліфікованих управлінців - керівників переддипломної практики від підприємства.

ПОСЛІДОВНІСТЬ ТА ТЕРМІНИ ВИКОНАННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Перед початком виконання випускної кваліфікаційної роботи слід розробити календарний план на весь період її виконання та узгодити його з науковим керівником. Календарний план складається в двох екземплярах, один із яких передається науковому керівникові. Вміло складений план допомагає ЗВО правильно організувати свою роботу, а також надає можливість науковому керівникові контролювати хід виконання магістерської роботи, сприяти й допомагати в її виконанні.

Випускна кваліфікаційна робота здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр» виконується в наступній логічно взаємообумовленій послідовності:

- а) вибір теми, її конкретизація та узгодження з науковим керівником;
- б) підбір літератури й критичний її огляд;
- в) знайомство з історією та сучасним станом питань дослідження;
- г) збирання, відбір та вивчення інформації;
- д) розробка гіпотези;
- е) визначення методики дослідження;
- ж) складання робочого плану викладення;
- з) розширення, доповнення даних, їх уточнення й конкретизація;
- и) викладення матеріалів та результатів дослідження;
- к) виконання розрахунків, у тому числі з застосуванням комп'ютерної обробки даних;
- л) формулювання висновків та пропозицій;
- м) консультації з науковим керівником з кожного розділу й підрозділу роботи;
- н) ліквідація зауважень, наданих науковим керівником, й урахування конструктивних пропозицій щодо покращення змісту роботи;
- о) попереднє оформлення роботи та надання її на рецензію фахівцеві відповідної кваліфікації;
- п) усунення зауважень і недоліків та остаточне оформлення магістерської роботи;
- р) зовнішнє рецензування магістерської роботи та оформлення відгуку наукового керівника;
- с) написання доповіді та підготовка ілюстративного матеріалу (таблиць та графіків для прилюдного виступу);
- т) представлення магістерської роботи на кафедрі для попереднього розгляду;
- у) захист випускної кваліфікаційної роботи.

Магістрант має послідовно виконати всі етапи науково-дослідної роботи для найкращого розв'язання обраної проблеми, починаючи з вивчення економічного стану об'єкту дослідження і закінчуючи оформленням роботи у встановлений термін.

Орієнтовний графік оформлення документації та роботи над випускною атестаційною магістерською роботою наведено в таблиці 1.

Таблиця 1 – Графік оформлення документації та роботи над випускною кваліфікаційною роботою

Етапи роботи	Термін виконання роботи ЗВО
1. Оголошення тем та проведення консультацій з їх вибору та вибору підприємства	травень-червень
2. Вибір тем та баз практики	травень-червень
3. Затвердження тем, баз практики, призначення наукового керівника	травень-червень
4. Розробка планів проходження практик (консультації, розподіл баз практик, методична документація з практики тощо), плану магістерської роботи	вересень
5. Підготовка проекту наказу ректора про допуск здобувачів вищої освіти до виконання випускної кваліфікаційної роботи	вересень
6. Проходження виробничої практики ЗВО освітнього ступеня «магістр»	вересень
7. Проходження переддипломної практики та збір матеріалів для виконання роботи	жовтень
8. Оформлення та захист звітів з практики	до 25 жовтня
9. Підготовка та представлення науковому керівнику першого розділу роботи	до 30 жовтня
10. Підготовка та представлення науковому керівнику другого розділу	до 16 листопада
11. Підготовка та представлення науковому керівнику третього розділу магістерської роботи	до 30 листопада
12. Представлення на перевірку науковому керівнику закінченої роботи	до 7 грудня
13. Реєстрація роботи на кафедрі (переплетеної)	до 10 грудня
14. Підготовка відгуку наукового керівника на магістерську роботу	до 15 грудня
15. Надання роботи рецензентам	до 15 грудня
16. Проведення попередньої експертизи випускних робіт, прийняття рішення щодо допуску (недопуску) до захисту	до 15 грудня
17. Захист випускних кваліфікаційних роботи	з 20 по 25 грудня

Після захисту випускна кваліфікаційна робота передається до бібліотеки чи архіву вищого навчального закладу, де зберігається протягом п'яти років, після чого списується та знищується у встановленому порядку.

Ілюстративні матеріали (таблиці, схеми, діаграми), підготовлені здобувачами вищої освіти для захисту, залишаються на кафедрі й можуть використовуватися в навчальному процесі.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ ТА КОНКРЕТИЗАЦІЯ ТЕМИ

Початковим етапом роботи над випускною атестаційною магістерською роботою є знайомство з висвітленням обраної теми в наукових літературних джерелах.

Під час обрання теми роботи та її можливої конкретизації здобувач вищої освіти повинен добре зрозуміти сутність проблеми, зважити рівень висвітлення її в літературі, можливості використання необхідних літературних джерел та інших матеріалів. Йому необхідно розуміти, які планові, нормативні, фактичні, звітні, аналітичні матеріали підприємства чи установи він зможе використати в процесі підготовки випускної кваліфікаційної роботи, які спостереження, розрахунки йому потрібно буде виконати.

Здійснюючи підбір літератури, бажано відразу робити її бібліографічний опис на окремих картках або аркушах, що дозволить далі легше поповнювати «банк» літературних джерел й швидше орієнтуватися в них. У картки рекомендується вносити повні вихідні дані літературного джерела: прізвище й ініціали автора, заголовок роботи, місце і рік видання, видавництво, кількість сторінок, а для статті - назву збірника або періодичного видання, рік, номер. Корисні на картці й додаткові дані: зауваження про цінність та важливість цього матеріалу, стислий зміст, бібліотечний шифр.

На цьому етапі також складається план викладу випускної кваліфікаційної роботи (структура викладу).

При підборі монографій та збірників ЗВО допоможуть статистичний й алфавітний каталоги, бесіди з викладачами, лекції. Крім того, слід враховувати, що актуальна інформація з економічних проблем та питань управління персоналом міститься в періодичних виданнях. Найбільшу увагу слід звернути на такі періодичні видання:

а) журнали: «Актуальні проблеми економіки», «Менеджер по персоналу», «HRMagazine», «Персонал», «Генеральный директор», «Секретарь-референт», «Заработная плата», «Кадровик України», «Бізнес», «Економіка України», «Современная Европа», «Управление риском», «Экономика и математические методы», «Экономист», «Эксперт», «Справочник экономиста», «Держава і регіони»; «Підприємництво і бізнес», «Вісник Української Академії державного управління при Президенті України», «Україна: аспекти праці», «Топ-менеджер», «Управление персоналом», «Економіка АПК»;

б) газети: «Економіка і життя», «Праця і зарплата», «Урядовий кур'єр».

Цифровий матеріал можна знайти в статистичних збірниках, у тому числі Головного управління статистики в Чернігівській області, та в інших довідкових і рефератних виданнях.

На цьому етапі здобувач вищої освіти повинен обов'язково звертатися за консультацією до наукового керівника.

Водночас має відбуватися процес складання попередньої бібліографії, визначення проблематики, мети та завдань, розробки робочої гіпотези, уточнення предмету дослідження, визначення методики й порядку його виконання.

ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ РОБОТИ

Тема випускної кваліфікаційної роботи закріплюється за здобувачами вищої освіти освітнього ступеня «магістр» на підставі їх письмової заяви на ім'я завідувача кафедри за встановленою формою. Закріплення розглядається на засіданні кафедри, де назва теми може бути уточнена. В основу покладено вільний вибір теми відповідно до наукових інтересів та особистих вподобань здобувача вищої освіти, досвіду його практичної роботи. У тих випадках, коли мова йде про виконання найбільш складних та відповідальних тем або коли на розробку певної теми претендує декілька ЗВО, закріплення її здійснюється завідувачем кафедри з урахуванням ступеня підготовки та ділових якостей кожного ЗВО.

Наукові керівники випускних кваліфікаційних робіт призначаються завідувачем кафедри відповідно до наукового напрямку і характеру спеціалізації кожного викладача. Консультації з окремих питань (наприклад, з математичних методів аналізу) за необхідності можуть здійснюватися фахівцями спеціалізованих кафедр вищого навчального закладу.

Наказом ректора вищого навчального закладу теми випускних кваліфікаційних робіт затверджуються за здобувачами вищої освіти освітнього ступеня «магістр» персонально з одночасним призначенням наукового керівника.

Процес вибору теми, з'ясування можливості її виконання, оформлення заяви, затвердження теми має бути закінчений не пізніше, ніж за півроку до захисту.

На кафедрі обов'язково складається й вивіщується графік термінів написання роботи, розклад консультацій штатних членів кафедри і сумісників, що здійснюють наукове керівництво.

ІДЕЯ ДОСЛІДЖЕННЯ, ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ, РОЗРОБКА РОБОЧОЇ ГІПОТЕЗИ

В основі творчого процесу, яким є підготовка випускної кваліфікаційної роботи, знаходиться ідея, яка являє собою продукт людської думки, форму відображення дійсності. Вона народжується в процесі роботи над обраною проблемою із практичного досвіду, спостереження, дослідження, тобто в ході наукового пошуку.

Перш ніж зайнятися науковим пошуком, тобто приступити до виконання наукового дослідження, слід чітко визначити коло питань, що входять у рішення поставленої проблематики, а також висунути та розробити робочу гіпотезу.

Для плідного рішення поставленої проблеми та скорочення пошукових зусиль до висування і формулювання гіпотези пред'являються конкретні вимоги. Так, вихідним пунктом висування й обґрунтування робочої гіпотези є попередньо набуті знання, цілий ряд встановлених фактів, які відносяться до предмета дослідження. Розвиток гіпотези відбувається за трьома стадіями:

а) накопичення фактичного матеріалу та висловлювання на його основі припущень;

б) формування гіпотези, тобто виведення наслідків із зробленого припущення, розгортання на його основі прийнятої теорії;

в) перевірка отриманих результатів на практиці й на її основі уточнення гіпотези. Якщо при перевірці наслідок відповідає дійсності, то гіпотеза перетворюється на наукову теорію. Таким чином, наукова проблема – це знання про існування такої області дійсності, властивості й сутність якої відомі. Вона звичайно виникає з протиріччя між рівнем розробки теорії питання і новими фактами, які не знаходять пояснення в теорії. Сформульована наукова проблема має бути тісно пов'язана з назвою й метою випускної кваліфікаційної роботи, основними науковими положеннями, які захищатимуться.

Попередньо зібрана інформація може підказувати декілька конкуруючих (рівнозначних) гіпотез. У разі їхньої паралельної розробки знадобиться більше часу, але вірогідність результатів підвищиться.

Гіпотеза повинна бути сформульована у вигляді узагальнення або твердження, що дозволяє по-новому розглянути предмет дослідження. Вона повинна бути інструментом нових логічних висновків щодо предмета дослідження. Варто уникати таких гіпотез, що, або принципово не допускають рішення конкретної наукової проблеми, або відсувають його. Слід також мати на увазі, що нерідко правильна, але вже інша (нова) гіпотеза виникає саме під час проведення дослідження чи розробки попередньої гіпотези.

Добре обґрунтована та чітко сформульована гіпотеза може значно полегшити подальше виконання дослідження, а в протилежному випадку - ускладнити його. Тому, перш ніж приступити до розробки гіпотези у магістерській роботі, здобувачу вищої освіти освітнього ступеня «магістр»

доцільно погодити її з науковим керівником, а в складних і спірних випадках (особливо при наявності варіантів) обговорити на кафедрі з викладачами, звернутися за консультацією до компетентних фахівців.

РОЗМЕЖУВАННЯ МІЖ ПРЕДМЕТОМ ТА ОБ'ЄКТОМ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розв'язувана наукова проблема та характер ідеї (вихідної гіпотези) дослідження впливають на вибір й обґрунтування предмета дослідження – відносно самостійну частину (область) об'єкту, який досліджується. Тому для вивчення предмету, що обирається або розробляється, обов'язково необхідно враховувати різницю між предметом та об'єктом дослідження. Об'єкт та предмет дослідження як категорії наукового процесу, хоч й співвідносяться між собою як загальне і часткове, але мають відносну самостійність. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження.

Об'єктом дослідження в управлінні трудовими ресурсами може бути подія або окремі структурні одиниці будь-якої системи чи події, наприклад, процеси змін у суспільстві, діяльність окремих суб'єктів, стан і властивості систем, взаємодії і взаємозв'язки, залежності, функції, причини, механізми змін у процесі розвитку.

Приклад. Об'єктом дослідження обрано публічне акціонерне товариство «ЧернігівАвтоДеталь».

Предметом дослідження може бути одна з функцій, властивостей, характеристик об'єкту дослідження, його якості, галузь використання тощо. Тобто предмет дослідження (наприклад, процес, методи, методологія) завжди є лише конкретною частиною досліджуваного об'єкта (наприклад, підприємство, об'єднання, галузь національного виробництва).

Для того, щоб приступити до систематичного вивчення об'єкта конкретного предметного напрямку, доцільно виділити такий конкретний предмет, на якому можна вивчати характеристики даного класу об'єктів. Саме він і буде предметом наукового дослідження.

Приклади формулювання предмета дослідження з визначенням конкретного об'єкта наведено нижче.

Приклад 1. Предметом магістерської роботи є політика зайнятості населення в Україні в умовах світової економічної кризи. Об'єктом дослідження стала політика зайнятості населення.

Приклад 2. Предметом дослідження є організація процесу управління трудовим колективом у публічних акціонерних товариствах. При цьому об'єктом дослідження є публічні акціонерні товариства.

Приклад 3. Предмет дослідження – міграція робочої сили. В даному випадку об'єктом дослідження обрано ринок праці.

Основна увага майбутнього фахівця має бути зосереджена не тільки на виборі або розробці предмета дослідження, а й на його обґрунтуванні, бо

саме він визначає тему випускної кваліфікаційної роботи та вихідні умови дослідження. Факти або залежності, встановлені під час вивчення обраного предмета дослідження, підлягають критичному аналізу й у підсумку переносяться на весь відповідний клас об'єктів.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Пошук матеріалів для написання обраної теми дослідження триватиме дуже довго, якщо дослідник не має перед собою чітко поставленої мети – запланованого результату дослідження. Виконуючи наукову роботу слід пам'ятати, що метою будь-якої наукової праці є виявлення нових фактів, висновків, рекомендацій, закономірностей або ж уточнення відомих раніш, але недостатньо досліджених.

Сформулювати мету дослідження можна наступним чином:

Приклад 1. Метою випускної кваліфікаційної роботи є розробка мотиваційного механізму, який стимулює активну працю персоналу підприємства.

Приклад 2. Мета роботи полягає в удосконаленні методів управління персоналом підприємства в умовах активного впливу економічної кризи.

Отримати заплановані результати, поступово досягти поставленої мети можна шляхом її деталізації за допомогою систематизованого плану (програми) цілеспрямованих дій – завдань дослідження. Завдання дослідження формулюються в двох варіантах: перший – у вигляді самостійно закінчених етапів дослідження; другий – як послідовне вирішення окремих проблем науково-практичного дослідження по відношенню до загальної проблеми всієї випускної кваліфікаційної роботи. Формулювати й конкретизувати завдання слід дуже ретельно, оскільки описання їх вирішення становить зміст підрозділів кожного з розділу випускної кваліфікаційної роботи.

Приклад формулювання завдань дослідження, їх послідовності наведено нижче.

Приклад 1. Для досягнення поставленої мети було вирішено наступні завдання:

а) встановлено основні цілі, принципи і функції управління персоналом підприємства;

б) визначено систему показників і чинники формування й оцінки ефективності управління персоналом;

в) проаналізовано основні методи й етапи щодо управління персоналом підприємства;

г) досліджено організаційну структуру, кадрове та інформаційне забезпечення системи управління персоналом;

д) досліджено правове і нормативно-методичне забезпечення управління персоналом;

е) розроблено заходи щодо покращення функціонування підприємства в сучасних умовах;

ж) розраховано очікувану економічну ефективність від впровадження запропонованих заходів.

Визначивши актуальність проблематики, що є одночасно й цікавою для здобувача вищої освіти, необхідно чітко визначити мету дослідження та конкретні завдання, послідовне виконання яких має сприяти в досягненні поставленої мети. Тільки тоді, коли виконавець випускної кваліфікаційної роботи чітко сформулює кінцеву мету свого дослідження, матиме попереднє рішення поставлених в роботі завдань, він зможе визначити, чи достатньо зібраного теоретичного й фактичного матеріалу, або потрібно продовжити їх пошук, а також вибрати методи досягнення мети, а головне – здобути успіх в роботі.

ПОСЛІДОВНІСТЬ РОЗМІЩЕННЯ СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Випускна кваліфікаційна робота, як оригінальне теоретико-прикладне дослідження, повинна мати певну логіку побудови, послідовність та завершеність. Приступаючи до виконання, здобувач вищої освіти має чітко уявляти її структуру й основний зміст. Усі її частини повинні бути логічно пов'язані і переконливо аргументовані.

Рекомендується наступна послідовність розташування структурних елементів випускної кваліфікаційної роботи:

- а) титульний аркуш;
- б) завдання;
- в) анотація та ключові слова;
- г) перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за необхідністю);
- д) зміст;
- е) вступ;
- ж) розділи основної частини:
 - перший (теоретичний) розділ й висновки з нього;
 - другий (аналітичний) розділ й висновки з нього;
 - третій (рекомендаційний) розділ й висновки з нього;
- з) висновки (загальні);
- и) перелік посилань;
- к) додатки (якщо є);
- л) відгук наукового керівника (до роботи не підшиваються);
- м) зовнішня рецензія фахівців відповідної кваліфікації (до роботи не підшиваються).

Типову структуру випускної кваліфікаційної роботи наведено в таблиці 2.

Загальний обсяг випускної кваліфікаційної роботи має складати до 150 сторінок машинописного тексту. До зазначеного обсягу входить табличний та ілюстративний матеріал, кількість і склад якого в кожному конкретному випадку визначаються автором і науковим керівником випускної кваліфікаційної роботи, а також перелік посилань.

Таблиця 2 – Типова структура випускної кваліфікаційної роботи

Структурна частина роботи	Приблизний обсяг, стор.
Титульний аркуш	1
Завдання на виконання магістерської роботи	2
Анотація і ключові слова	1
Зміст	1-2
Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за необхідністю)	1
Вступ	3-4
Теоретична частина	25-30
Аналітична частина	30-40
Рекомендаційна частина	20-30
Висновки	4-6
Перелік посилань	4-5 (50-70 джерел)
Додатки	до 15
Загальний обсяг	110-150

ТИТУЛЬНИЙ АРКУШ

Титульний аркуш є першою сторінкою роботи і основним джерелом бібліографічної інформації, необхідної для оброблення та пошуку документу.

Титульний аркуш випускної кваліфікаційної роботи (додаток В) має обов'язково містити наступну інформацію:

- а) підпорядкованість вищого навчального закладу, його найменування;
- б) назву теми випускної кваліфікаційної роботи;
- в) шифр групи студента;
- г) ініціали та прізвище студента, його підпис;
- д) науковий ступінь, вчене звання, ініціали та прізвище, підпис наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи;
- е) науковий ступінь, вчене звання, ініціали та прізвище, підпис консультантів з окремих розділів або підрозділів випускної кваліфікаційної роботи (за наявності консультацій);
- ж) візу завідувача кафедри про допуск випускної кваліфікаційної роботи до захисту;
- з) місто, рік.

АНОТАЦІЯ

Анотація призначена для ознайомлення з випускною атестаційною магістерською роботою. Вона має бути стислою, інформативною і містити інформацію, що дозволяє розкрити сутність дослідження. Анотація повинна містити:

а) дані про обсяг роботи, кількість ілюстрацій, таблиць, додатків, джерел у переліку літератури (посилань);

б) текст анотації;

в) ключові слова.

Текст анотації повинен надавати інформацію в певній послідовності:

а) мета роботи;

б) об'єкт дослідження;

в) методи дослідження;

г) результати дослідження;

д) очікувана соціально-економічна ефективність від впровадження розроблених пропозицій;

е) значущість роботи та висновки.

Частини анотації, в яких відсутні дані, опускають. Анотацію слід складати не більш ніж з 500 слів і розташовувати на одній сторінці формату А4.

Ключові слова, потрібні для розкриття сутності роботи, формуються на основі тексту роботи і розташовують наприкінці анотації. Кількість ключових слів чи словосполучень обмежена: припускається від 5 до 15 слів, надрукованих великими літерами в називному відмінку в рядок через кому.

ЗМІСТ

Зміст повинен відображати конкретний поетапний план реалізації роботи, її структуру і міститься на початку роботи. В ньому послідовно вказуються назва розділів і підрозділів, що точно відповідають їх назві в тексті, а також переконливо доводиться, що подане дослідження добре продумане та здійснене з урахуванням сучасних вимог в управлінні. Зміст випускної кваліфікаційної роботи розташовується після реферату з нової сторінки і має включати:

а) вступ;

б) послідовно наведені назви всіх розділів, підрозділів;

в) висновки;

г) перелік посилань;

д) додатки.

Приклад оформлення змісту випускної кваліфікаційної роботи подано у додатку Д.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

У випадку, коли в випускній атестаційній магістерській роботі вжито специфічну термінологію, маловідомі скорочення, нові символи, позначення або вони використовуються більше трьох разів, подається сторінка «Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів»,

яка розташовується перед вступом. При використанні скорочень, термінів менше трьох разів, перелік не складається, бо розшифровку можна навести в тексті при першому застосуванні. Перелік друкується двома колонками: ліворуч за абеткою наводяться скорочення, праворуч – детальна розшифровка.

ВСТУП

У вступі (до 4 с.) здобувач вищої освіти повинен переконливо обґрунтувати вибір теми випускної кваліфікаційної роботи, лаконічно розкрити її актуальність та значущість для національної економіки або конкретного суб'єкта господарювання, показати, якою мірою ця проблема висвітлена в літературі, розроблена теоретично й вирішена на практиці. Сформулювати суть і характер досліджуваної проблеми, зазначити хронологічні рамки й передбачені межі дослідження наукової проблеми. Конкретизувати мету й завдання роботи, визначити об'єкт, предмет та методи дослідження.

Таким чином, структура вступу повинна включати наступне.

- а) актуальність теми (наукового напрямку);
- б) мету й завдання дослідження;
- в) об'єкт і предмет дослідження;
- г) методи і методики дослідження;
- д) ступінь розкриття у науковій літературі невирішеної частини проблеми;
- е) розкриття положень наукової новизни;
- ж) практична значущість отриманих результатів;
- з) апробація роботи;
- и) структуру й обсяг магістерської роботи.

Розглядаючи актуальність теми, здобувач вищої освіти має стисло (в межах 1-1,5 сторінок) розкрити сутність та стан наукової проблеми (задачі), її значення, підставу й вихідні дані для розробки, обґрунтувати необхідність проведення цього дослідження.

У вступі обов'язково повинне бути присутнім переконливе обґрунтування, чому саме в достатньому обсязі розроблена у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі проблема все-таки має потребу в подальшому вивченні.

Необхідність чіткого формування мети й завдань дослідження, визначення об'єкта й предмета дослідження, а також послідовність в розробці ідеї дослідження було розглянуто вище.

Методи дослідження – це інструменти знаходження фактичного матеріалу та його аналізу. У вступі обов'язково слід подати перелік методів дослідження, використаних для досягнення поставленої в роботі мети. Нижче наведено приклади формулювання методів дослідження.

Приклад 1. При виконанні дослідження використано наступні методи: спостережень; статистичної обробки інформації; порівняльного економічного

аналізу; кореляційного аналізу; системного аналізу; симуляційного моделювання.

Приклад 2. Під час обробки первинних фактичних статистичних матеріалів було застосовано загальні дедукція, індукція, порівнювання) і специфічні (визначення відносних та середніх величин, статистичних угруповань, балансовий, статистично-математичні методи аналізу та прогнозування) методи аналізу даних, а також методи вибіркового обстеження, синтезу, інтерв'ювання та експертних оцінок. Доцільно вказати, що саме досліджували з допомогою вказаних методів.

Методика – розглядається як інструкція діяльності з реалізації методу дослідження.

У вступі також описують посилання на фактичний матеріал. Наводиться характеристика основних джерел отриманої інформації (офіційних, наукових, літературних, бібліографічних), надається інформація або рекомендації щодо використання результатів досліджень, очікуваний економічний та соціально-економічний ефект від впровадження.

Наукова новизна повинна містити результати самостійного аналітичного та експериментального характеру.

Практична значущість повинна містити результати власних досліджень, що можуть бути упроваджені в діяльність підприємств, установ.

Апробація роботи повинна містити назви статей, тез доповідей, підготовлених за матеріалами роботи, виступи на науково-практичних конференціях, інших наукових заходах.

На завершення вступу доцільно подати структуру випускної кваліфікаційної роботи (перелік її структурних елементів: кількість розділів, сторінок, таблиць, рисунків, бібліографічних джерел, додатків).

Приклад 1. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків; викладена на 143 сторінках, в тому числі містить 18 таблиць, 24 рисунки; перелік посилань з 70 найменувань й додатки.

Приклад 2. Випускна кваліфікаційна робота містить титульний аркуш, зміст, реферат, вступ, основну частину з трьох розділів, висновки, список літератури із 78 використаних джерел. Повний обсяг роботи 134 стор., на яких розташовано 7 рисунків, 19 таблиць та 4 додатки.

Таким чином, у вступі обґрунтовується актуальність обраної теми; позначаються межі обраної теми і ступінь розробки проблеми в економічній літературі; підкреслюється теоретичне значення досліджуваної проблеми; формулюються мета і конкретні завдання, які стоять перед автором; вказується об'єкт і предмет дослідження; методи дослідження, наукова новизна і практичне значення результатів проведеного дослідження; апробація матеріалів роботи; визначення теоретичних основ та джерел інформаційного забезпечення, а також короткий огляд змісту за розділами (структура роботи).

РОЗДІЛИ ОСНОВНОЇ ЧАСТИНИ

Теоретична частина (25–30 с.) виконується на основі вивчення теоретичних положень класиків економічної науки, праць вітчизняних та зарубіжних економістів, законодавчих актів, урядових рішень та постанов, методичних розробок з досліджуваної проблеми.

Теоретичним є перший розділ випускної кваліфікаційної роботи, який складається з окремих підрозділів. Так, у першому підрозділі визначається сутність економічної чи соціально-економічної категорії, її місце в системі економічних або соціально-економічних категорій управління та взаємозв'язок з нею. У другому – теоретичне та прикладне значення цієї соціально-економічної категорії, характеризується досягнутий рівень теоретичної розробки й практичного рішення досліджуваної проблеми з зазначенням позитивних моментів та недоліків (з посиланнями на літературні джерела). У третьому підрозділі доцільно розглянути позитивний досвід країн ближнього та дальнього зарубіжжя, позначити перспективи подальшого розвитку розглянутої проблеми.

Незважаючи на те, що перший розділ є теоретичним, в ньому необхідно використовувати ілюстративний матеріал у вигляді таблиць, схем, графіків, діаграм (дані національного та світового економічного розвитку).

Аналітична частина. Аналітичним є другий розділ випускної кваліфікаційної роботи (до 40 с.). Він повинен містити:

а) економічну й соціальну характеристику об'єкта дослідження, на матеріалах якого воно виконується;

б) вибір й обґрунтування методів дослідження, що включають організаційно-технічний, економічний, соціальний та законодавчо-правовий аспекти;

в) аналіз і узагальнення отриманих даних, розрахунки та висновки.

Зміст та кількість підрозділів цього розділу визначаються завданнями дослідження. Аналізовані питання повинні не тільки висвітлювати рівень та динаміку показників, що досліджуються, але й встановлювати причинний зв'язок між ними. Результати аналізу повинні бути підставою для розробки рекомендацій, що дозволяють усунути виявлені в ході дослідження недоліки в управлінні трудовими ресурсами досліджуваного об'єкта й одержати за рахунок їхнього усунення соціально-економічний ефект (у вартісному відображенні).

Вихідним пунктом економічного аналізу є факти. Будь-яке наукове дослідження повинно спиратися на точні, ретельно перевірені правильно узагальнені факти дійсності. Розділ повинен бути максимально насичений фактичною інформацією (таблиці, графіки, діаграми, схеми), що відображає відповідні результати в межах рівня господарської діяльності протягом останніх років.

Розділ завершується оцінкою отриманих результатів.

Рекомендаційна частина. Рекомендаційна частина (до 30 с.) включає розробку практичних рекомендацій (наприклад, схем, програм, планів,

стратегічних рішень) з досліджуваної проблеми. В практичній частині, що є третім розділом магістерської роботи, здобувач вищої освіти має дати відповіді на проблемні питання обраної теми.

Цей розділ повинен містити обґрунтовані пропозиції спрямовані на досягнення поставленої мети. Характер і зміст заходів, що пропонуються, повинні базуватися на результатах аналізу, проведеного в другому розділі магістерської роботи. Невід'ємною частиною обґрунтування запропонованих заходів має бути розрахунок соціально-економічної ефективності.

Кожна частина повинна містити у стислому вигляді результати, отримані в ході дослідження.

ВИСНОВКИ

У розділі «ВИСНОВКИ», що розміщується наприкінці роботи (до 5 с.) підводяться підсумки роботи в теоретичному, аналітичному та практичному аспектах, надається оцінка соціально-економічної ефективності запропонованих рішень, робляться висновки, вносяться пропозиції щодо удосконалення, включаючи впровадження. Тут вже не приводиться, а ні новий фактичний матеріал, ні викладені в основних розділах теоретичні положення, крім окремих цифр, що підтверджують якість проведених досліджень й основних результатів. Послідовність викладення висновків має бути пов'язана з метою й завданнями, які були вказані у «ВСТУПІ».

Висновки та пропозиції можуть бути подані у вигляді тез наприкінці роботи.

Викладаючи результати дослідження доцільно:

- а) дотримуватися логічної послідовності, стислості й точності формулювань;
- б) конкретизувати результати;
- в) чітко й переконливо аргументувати свої висновки й обґрунтовувати рекомендації.

Висновки краще представляти не у вигляді суцільного тексту, а у вигляді послідовно пронумерованих абзаців. При цьому кожен абзац має містити окремий завершений логічно висновок чи рекомендацію.

Висновки є завершальною й особливо важливою частиною магістерської роботи, що має продемонструвати результати дослідження, ступінь реалізації поставленої мети й завдань. Викладаючи висновки, обов'язково слід вказати про впровадження результатів роботи, а також їх апробацію.

Загальні висновки з випускної кваліфікаційної роботи повинні чітко й конкретно відображати суть авторської позиції щодо вирішення поставленої проблеми.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

Під час виконання випускної кваліфікаційної роботи необхідно враховувати досвід попередніх наукових досліджень з відповідних питань, проблем. Спадкоємність між живою науковою працею та значним обсягом знань, тобто працею, яка уречевлена у раніш виконаних дослідженнях (наприклад, науковій літературі) є необхідною умовою науково-дослідної роботи.

Перелік джерел, на які є посилання в тексті випускної кваліфікаційної роботи, обов'язково має бути наведений наприкінці роботи, починаючи з нової сторінки. У відповідних місцях тексту повинні бути надані посилання. Бібліографічні описи в переліку посилань подають у порядку, за яким вони вперше згадуються в тексті. Порядкові номери описів в переліку є посиланнями в тексті (номерні посилання).

ДОДАТКИ

Матеріал, що доповнює текст роботи (ілюстраційний матеріал у вигляді таблиць, графіків, діаграм, розрахунків, виконаних на комп'ютері, а також анкет, тестів) допускається розміщувати в додатках. В додатках розміщують матеріал, що є об'ємним, але необхідним доповненням випускної кваліфікаційної роботи, коли включення його в основну частину роботи може змінити упорядковане й логічне представлення про неї. Додатками може бути, наприклад, графічний матеріал, таблиці великого формату, розрахунки, описи алгоритмів.

У тексті роботи на всі додатки мають бути надані відповідні посилання.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Загальні вимоги. Важливим етапом виконання випускної кваліфікаційної роботи є її оформлення. Від того, наскільки відповідально поставиться автор до оформлення своєї роботи, багато в чому буде залежати її якість та підсумкова оцінка.

Випускна кваліфікаційна робота повинна бути виконана з дотриманням вимог до наукових праць, що містяться в ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення», ДСТУ 3582-97 «Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові в бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила», ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання», Міжнародних стандартах ISO 690-2: Information and Documentation: Bibliographic References.

Як правило, всі здобувачі вищої освіти пишуть і захищають роботу державною мовою. ЗВО, громадяни інших держав, мають право писати й захищати роботу російською або англійською мовою після позитивної резолюції декана на поданій ними заяві з проханням про дозвіл на це.

Роботу оформляють на аркушах формату А4 (210x297 мм). Дозволяється використання формату А3 (297x420 мм), коли це необхідно.

Роботу друкують на комп'ютері на одній стороні аркуша білого паперу з використанням шрифтів текстового редактора Word Times New Roman кеглем 14 пунктів з полуторним міжрядковим інтервалом.

Текст роботи необхідно друкувати, дотримуючись наступних розмірів полів: верхнє і нижнє – 20 мм, лівє – 25 мм, правє – 10 мм.

У роботі повинні бути чіткі, не розпливчасті лінії, букви, цифри й інші знаки. Всі рядки повинні бути чорного кольору середньої жирності. Щільність тексту випускної кваліфікаційної роботи має бути однаковою.

Помилки, описки та графічні неточності допускається виправляти підчищенням або зафарбовуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці (або між рядками) виправленого зображення машинописним способом або від руки. Виправлення повинно бути чорного кольору.

Прізвища, назви установ, організацій, фірм та інші власні назви у роботі наводять мовою оригіналу. Допускається транслітерувати власні назви й наводити назви організацій у перекладі на мову роботи, додаючи (при першій згадці) оригінальну назву.

Скорочення слів та словосполучень у роботі – відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи.

Текст основної частини випускної кваліфікаційної роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти.

Заголовки структурних елементів випускної кваліфікаційної роботи та заголовки розділів слід розташовувати посередині рядка й друкувати великими літерами симетрично до тексту без крапки в кінці, не підкреслюючи.

Заголовки підрозділів, пунктів та підпунктів роботи слід починати з абзацного відступу й друкувати маленькими літерами, крім першої великої, не підкреслюючи, без крапки в кінці. Якщо заголовок складається з двох речень або більше речень, їх розділяють крапкою.

Текст роботи слід розбивати на абзаци. Це полегшує читання й показує, що автор у своєму викладанні переходить до нової думки, нового твердження. Не можна також занадто дробити текст і відокремлювати одну фразу від іншої, якщо між ними існує тісний зв'язок.

Абзацний відступ повинен бути однаковим впродовж усього тексту випускної кваліфікаційної роботи й дорівнювати п'яти знакам (1,25 см).

Розділи й підрозділи повинні мати заголовки. Пункти, як правило, заголовків не мають. Заголовки повинні чітко й стисло відбивати зміст розділів, підрозділів. Перенесення слів у заголовку розділу не допускається.

Відстань між заголовком та подальшим чи попереднім текстом має бути за машинного способу – не менше, ніж два рядки.

Відстань між основами рядків заголовку, а також між двома заголовками приймають такою, як у тексті.

Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту й підпункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту.

Кожен розділ роботи слід починати з нової сторінки.

Структурні елементи «РЕФЕРАТ», «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ» не нумерують, а їх найменування служать заголовками структурних елементів.

У тексті випускної кваліфікаційної роботи не дозволяється:

а) використовувати скорочення слів, окрім встановлених правилами української орфографії та відповідними стандартами;

б) вживати математичні знаки, а також знаки «№» та «%» без цифр;

в) наводити скорочені позначення фізичних величин, якщо вони вживаються без цифр, за винятком їх наведення в таблицях.

Нумерація. Розділи, підрозділи слід нумерувати арабськими цифрами.

Розділи роботи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладення роботи і означатися арабськими цифрами без крапки, наприклад, 1, 2, 3 і т.д.

Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу.

Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою.

Після номера підрозділу крапку не ставлять, наприклад, 1.1, 1.2 і т.п.

Нумерація пунктів та підпунктів є порядковою в межах відповідних підрозділів чи пунктів, наприклад «2.3.5» – п'ятий пункт третього підрозділу другого розділу.

При написанні випускної кваліфікаційної роботи слід витримувати структуру й обсяг її окремих частин (підрозділи, пункти підрозділів не повинні бути менш ніж 5 сторінок).

Нумерація сторінок роботи. Сторінки роботи слід нумерувати арабськими цифрами, дотримуючись наскрізної нумерації по всьому тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куту сторінки без крапки в кінці.

Титульний аркуш включають до загальної нумерації сторінок роботи. Номер сторінки на титульному аркуші не проставляють.

Окремі сторінки, на яких розташовані ілюстрації й таблиці, також включають у загальну нумерацію сторінок роботи.

Ілюстрації. Кількість ілюстрацій повинна бути достатньою для пояснення тексту, що викладається.

Ілюстрації (креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, фотознімки) слід розташовувати в роботі безпосередньо після тексту, у якому вони зазначаються вперше, чи на наступній сторінці. На всі ілюстрації повинні бути

розміщувати таблицю уздовж довшої сторони листа. На всі таблиці мають бути посилання в тексті роботи.

Таблиці слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком таблиць, що наводяться у додатках.

Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, таблиця 2.1 – перша таблиця другого розділу.

Якщо у роботі одна таблиця, її нумерують у межах розділу.

Таблиці кожного додатка позначають окремою нумерацією арабськими цифрами з додаванням перед цифрою позначення додатка. Якщо в додатку лише одна таблиця, вона повинна бути позначена «Таблиця В.1».

Таблиця може мати назву, яку друкують малими літерами (крім першої великої) і вміщують над таблицею. Назва має бути стислою і відбивати зміст таблиці. Розміщення назви – по центру.

Якщо рядки або графи таблиці виходять за межі формату сторінки, таблицю поділяють на частини, розміщуючи одну частину під одною, або поруч, або переносячи частину таблиці на наступну сторінку, повторюючи в кожній частині таблиці її **головку** та бокові рядки. При поділі таблиці на частини допускається її головку або бокові рядки замінити відповідно номерами граф чи рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами у першій частині таблиці.

Слово «Таблиця __» вказують один раз зліва над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть: «Продовження таблиці __» із зазначенням номера таблиці.

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком.

Заголовки граф, як правило, записують паралельно рядкам таблиці. При необхідності допускається перпендикулярне розташування заголовків граф.

Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть з великої літери. У кінці заголовків та підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки та підзаголовки граф указують в однині.

У таблиці обов'язково слід показувати одиниці виміру. Якщо всі показники мають однакову розмірність, то вони виносяться в заголовок. У випадку різної розмірності одиниці виміру надаються окремо в заголовках граф чи строк. Одиниці виміру вказуються в скороченому вигляді відповідно до діючих стандартів.

Якщо текст, що повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінити лапками. Ставити лапки замість повторюваних цифр, марок, знаків, математичних та хімічних символів, що повторюються, не дозволяється. Якщо цифри чи інші дані в будь-якому рядку таблиці не наводяться, то в ній ставлять прочерк.

Інші вимоги до виконання таблиць – відповідно до чинних стандартів на технічну документацію.

Таблиці, за необхідності, можуть бути перераховані у змісті із зазначенням їх номерів, назв (якщо вони є) та номерів сторінок на яких вони розміщені.

Формули й рівняння. Формули та рівняння розташовують безпосередньо після тексту в якому вони згадуються, посередині сторінки.

Вище й нижче кожної формули або рівняння повинно бути залишено не менше одного вільного рядка.

Формули й рівняння у роботі (за винятком формул й рівнянь, наведених у додатках) слід нумерувати порядковою нумерацією в межах розділу.

Номер формули або рівняння складається з номеру розділу й порядкового номеру формули або рівняння, відокремлених крапкою, наприклад , формула (1.3) - третя формула першого розділу.

Номер формули або рівняння зазначають на рівні формули або рівняння в дужках у крайньому правому положенні на рядку.

Застосування машинописних й рукописних символів в одній формулі не допускається. Рекомендується застосування редактора формул Microsoft Equation.

Пояснення значень символів та числових коефіцієнтів, що входять до формули та рівняння, слід наводити безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій вони наведені у формулі чи рівнянні.

Пояснення значення кожного символу або числового коефіцієнта слід давати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають з абзацу словом «де» без двокрапки.

Приклад:

«Відомо, що

$$Z = (M_1 - M_2) / (D_1^2 + D_2^2)^{1/2}, \quad (3.1)$$

де M_1, M_2 – математичне очікування;

D_1, D_2 – середнє квадратичне відхилення міцності та навантаження.

Переносити формули чи рівняння на наступний рядок допускається тільки на знаках виконуваних операцій, повторюючи знак операції на початку наступного рядка. Коли переносять формули або рівняння на знакові операції множення, застосовують знак «х».

Якщо у роботі тільки одна формула чи рівняння, їх нумерують у межах розділу.

Формули, що йдуть одна за одною й не розділені текстом, відокремлюють комою.

Приклад:

$$F_1(x,y)=S_1 \text{ і } S_1 \leq S_{1\max}, \quad (1.1)$$

$$F_2(x,y)=S_2 \text{ і } S_2 \leq S_{2\max} \quad (1.2)$$

Якщо формули наводяться в теоретичній частині, їх слід використовувати і при аналізі фактичного матеріалу.

Переліки. Переліки, в разі необхідності, можуть бути наведені всередині пунктів чи підпунктів. Перед переліком ставлять двокрапку.

Перед кожною позицією переліку слід ставити малу літеру української абетки з дужкою, або, не нумеруючи - дефіс (перший рівень деталізації).

Для подальшої деталізації переліку слід використовувати арабські цифри з дужкою (другий рівень деталізації).

Переліки першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного відступу, другого рівня – відступом відносно місця розташування переліків першого рівня.

Примітки. Примітки розміщують у роботі за необхідності пояснення змісту тексту, таблиці або ілюстрації.

Примітки розташовують безпосередньо після тексту, таблиці, ілюстрації, яких вони стосуються.

Одну примітку не нумерують.

Слово «Примітка» друкують з великої літери з абзацного відступу, не підкреслюють, після слова «Примітка» ставлять крапку і з великої літери в тому ж рядку подають текст примітки.

Приклад:

Примітка. _____

Декілька приміток нумерують послідовно арабськими цифрами з крапкою. Після слова «Примітки» ставлять двокрапку і з нового рядка з абзацу після номера примітки з великої літери подають текст примітки.

Приклад:

Примітки:

1. _____

2. _____

Посилання. Посилання в тексті випускної кваліфікаційної роботи на джерела слід зазначити порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «...у роботах [1-7]...».

При посиланнях на розділи, підрозділи, пункти, підпункти, ілюстрації, таблиці, формули, рівняння, додатки зазначають їх номери.

При посиланні слід писати: «... у розділі 2...», «...дивись 1.1...», «...за 3.2.4 ...», «...відповідно до 2.1.4.1...», «...на рис. 1.1...» або «...на рисунку 1.1 ...», «...у таблиці 3.2 ...», «...(див. 3.2) ...», «...за формулою (3.1)...», «... у рівняння (2.1)-(2.5)...», «...у додатку А...».

У посиланнях необхідно вказувати номер(и) сторінки(ок), звідки береться цитата чи цифрові дані, якщо їх немає в тексті роботи (наприклад [5, с. 327], [17, с. 28; 32, с. 245]). Для Інтернет-посилань обов'язково вказувати звертання до певного інформаційного ресурсу. Серед Інтернет-посилань найбільш доречні посилання на офіційні сайти організацій та установ.

Загальні вимоги до цитування:

а) текст цитати треба починати й закінчувати лапками та наводити в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зберігаючи авторське написання;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту, без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Їх ставлять у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, в кінці);

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело.

Перелік посилань. Це елемент бібліографічного апарату, що містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків.

Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують з каталогів і бібліографічних покажчиків повністю, без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв.

Перелік посилань (у вигляді списку) може бути сформовано одним з таких способів:

- у порядку їх появи у тексті випускної кваліфікаційної роботи;
- в алфавітному порядку перших авторів або заголовків;
- у хронологічному порядку.

Основна вимога до укладання списку літератури – однотипне оформлення й дотримання чинного міждержавного стандарту ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис, бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».

Порядкові номери описів першоджерел у списку літератури є номерами посилань на джерела в основному тексті роботи.

Усі джерела в списку літератури подаються мовою оригіналу.

Зразки оформлення бібліографічного опису джерел наведено у додатку Д.

Додатки. Додатки слід оформлювати як продовження роботи на її наступних сторінках, або у вигляді окремої частини, розташовуючи додатки в порядку появи посилань на них у тексті магістерської роботи.

Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках роботи, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований вгорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. В правому верхньому кутку над заголовком великими літерами повинно бути надруковано слово «ДОДАТОК ___» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б і т.д.

Один додаток позначається як додаток А.

Додатки повинні мати спільну з рештою роботи наскрізну нумерацію сторінок.

За необхідності текст додатків може поділятися на розділи, підрозділи, пункти і підпункти, які слід нумерувати в межах кожного додатку. У цьому разі перед кожним номером ставлять означення додатку (літеру) і крапку, наприклад, А.2 - другий розділ додатку А; Г.3.1 - підрозділ 3.1 додатку Г; Д.4.1.2 - пункт 4.1.2 додатку Д; Ж.1.3.3.4 - підпункт 1.3.3.4 додатку Ж.

Ілюстрації, таблиці, формули та рівняння, що є у тексті додатку, слід нумерувати в межах кожного додатку, наприклад, рисунок Г.3 – третій рисунок додатку Г; таблиця А.2 - друга таблиця додатку А; формула (А.1) - перша формула додатку А.

Якщо в додатку одна ілюстрація, одна таблиця, одна формула, одне рівняння, їх нумерують, наприклад, рисунок А.1, таблиця А.1, формула (В.1).

В посиланнях у тексті додатку на ілюстрації, таблиці, формули, рівняння рекомендується писати: «... на рисунку А.2 ...», «... на рисунку А.1 ...» - якщо рисунок єдиний у додатку А; «... в таблиці Б.3 ...», або «... в табл. Б.3 ...»; «... за формулою (В.1) ...», «... у рівнянні Г.2 ...».

Переліки, примітки і виноски в тексті додатку оформлюють і нумерують відповідно до вимог, що описані вище.

Джерела, що цитують тільки у додатках, повинні розглядатися незалежно від тих, які цитують в основній частині роботи, і повинні бути перелічені в переліку посилань.

Форма цитування, правила складання переліку посилань повинні бути аналогічними прийнятим у основній частині випускної кваліфікаційної роботи. Перед номером цитати і відповідним номером у переліку посилань ставлять позначення додатку.

Додатки, як правило, надають на аркушах формату А4.

При необхідності допускається оформляти додатки також на аркушах формату А3 дотримуючись вимог ДСТ 2.301- 68.

Якщо додаток розміщується на декількох аркушах, то його номер і назва пишуться тільки на першому листі, на інших вказують «Продовження додатку А» чи «Закінчення додатку А».

Усі додатки повинні бути перераховані в змісті роботи із зазначенням їхніх номерів та заголовків.

ПОПЕРЕДНЯ ЕКСПЕРТИЗА Й ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Відгук наукового керівника про випускню атестаційну магістерську роботу. Здобувач вищої освіти може вважати свою роботу виконаною, коли її кінцевий варіант відповідає наступним умовам: робота містить достовірний фактичний цифровий матеріал; всі висновки достатньо обґрунтовані, визначена розрахункова соціально-економічна ефективність.

Повністю оформлену випускню кваліфікаційну роботу ЗВО представляє для отримання відгуку науковому керівнику. Текст відгуку має бути написаний за таким планом:

а) заголовок із зазначенням прізвища, ім'я, по-батькові здобувача вищої освіти, тема випускної кваліфікаційної роботи;

б) актуальність теми;

в) короткий критичний огляд змісту окремих частин випускної кваліфікаційної роботи з виділенням найбільш важливих та значущих місць, у яких проявилась самостійність здобувача вищої освіти, його рівень теоретичної та практичної підготовки, ерудиція, економічне мислення, знання літератури;

г) значущість висновків та практичних рекомендацій ЗВО, основних результатів дослідження;

д) своєчасність виконання календарного плану;

е) відповідність роботи виданому завданню;

ж) рівень розкриття плану роботи;

з) коротка характеристика автора роботи як фахівця, що претендує на диплом про вищу економічну освіту за спеціальністю 073 – Менеджмент (спеціалізація – Управління персоналом та економіка праці);

и) недоліки, допущені ЗВО у роботі;

к) загальна оцінка випускної кваліфікаційної роботи;

л) прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання наукового керівника, підпис, дата.

Загальний обсяг відгуку – 1-2 сторінки.

Якщо відгук наукового керівника негативний, магістерська робота знімається з захисту.

Рецензія на випускню кваліфікаційну роботу. При підготовці рецензії на виконану випускню кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти освітнього ступеня «магістр» зі спеціальності 073 – Менеджмент спеціалізації – Управління персоналом та економіка праці рецензентам слід мати на увазі, що випускна кваліфікаційна робота є заключним етапом підготовки майбутнього магістра й підставою для видачі відповідного диплому. Зміст роботи має виявити рівень загальнотеоретичної та спеціальної підготовки здобувача вищої освіти до профілю майбутньої роботи, його здібності та вміння використовувати теоретичні знання, отримані у вищому навчальному закладі, до рішення практичних завдань з відповідної спеціальності.

Рецензії має передувати уважний розгляд усіх розділів роботи, включаючи наведений у ній цифровий матеріал та розрахунки, виявлення переваг та недоліків її в частині теоретичних положень та в практичному відношенні, а також у частині оформлення.

У тексті рецензії рекомендується уникати загальних фраз. Наприклад, таких як, «студент виконав велику роботу, справився зі складним завданням, зробив ряд цінних пропозицій».

Рецензію рекомендується скласти в такій послідовності:

а) заголовок із зазначенням: теми випускної кваліфікаційної роботи, факультету, прізвища, ім'я, по-батькові здобувача вищої освіти;

б) актуальність теми;

в) підприємство, на матеріалах якого написана магістерська робота;

г) характеристика виконаної роботи;

д) загальний огляд змісту випускної кваліфікаційної роботи, при цьому рецензент оцінює кожен частину магістерської роботи;

е) найбільш цікаві місця роботи, в яких проявилася самостійність ЗВО, його рівень теоретичної й практичної підготовки, ерудиція, економічне мислення, знання літератури;

ж) пропозиції здобувача вищої освіти, що витікають із виконаної ним роботи і мають практичну значущість взагалі або тільки для конкретного підприємства (організації, установи);

з) недоліки, допущені ЗВО у роботі;

и) загальна оцінка роботи та її відповідність вимогам до осіб, що одержують диплом про вищу економічну освіту за спеціальністю 073 – Менеджмент (спеціалізація – Управління персоналом та економіка праці);

к) оцінка за чотирибальною системою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) яку, на думку рецензента, заслуговує магістерська робота;

л) прізвище, ім'я, по-батькові рецензента, посада, на якому підприємстві або в якій установі працює, підпис;

м) дата.

Загальна оцінка випускної кваліфікаційної роботи повинна логічно слідувати зі змісту рецензії.

Загальний обсяг рецензії не лімітується. Проте рекомендується утримуватися як від надмірно коротких, так і від дуже докладних рецензій, від переказу роботи або викладу подробиць, що не мають істотного значення для його загальної оцінки з погляду відповідності вимогам, пред'явленим до осіб, що претендують на отримання диплома про вищу економічну освіту. У додатку Е наведено форму рецензії фахівця відповідної кваліфікації на випускну атестаційну магістерську роботу.

Випускна кваліфікаційна робота оцінюється науковим керівником та рецензентами з оцінкою «відмінно», якщо в ній:

а) викладено погляди провідних економістів на досліджувану проблему, при цьому опрацьовано достатня кількість спеціальної літератури;

б) показано значення проблеми у світлі вирішення задач з управління трудовими ресурсами;

в) показано методичку дослідження питання;

г) зібрано, узагальнено і критично проаналізовано роботи вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, первинні матеріали, які отримані в результаті самостійної роботи під час проходження переддипломної практики на підприємствах різних форм власності, в організаціях, комерційних банках, в науково-дослідних установах;

д) виконано самостійні розрахунки, що мають принципове значення для розробки теми;

е) на основі аналізу фактичного матеріалу зроблено аргументовані теоретичні узагальнення й викладене власне відношення до точок зору, які існують в економічній літературі з цього питання;

ж) містяться конструктивні практичні рекомендації за підсумками дослідження;

з) вивчено позитивний досвід закордонних країн у досліджуваній темі й показано можливості його використання в умовах України;

і) складена досить повна бібліографія з теми.

Критерії зниження оцінки випускної кваліфікаційної роботи науковим керівником та рецензентами.

Оцінка випускної кваліфікаційної роботи знижується науковим керівником та рецензентами на один-два бали у випадках:

а) вимоги, що висуваються до роботи, оцінюваної на «відмінно», не викладені повною мірою;

б) окремі питання плану роботи, затверджені науковим керівником, не викладені чи викладені поверхово, без належного теоретичного обґрунтування;

в) у висвітленні окремих, навіть не основних, положень роботи містяться теоретично неправильні визначення або неточності, що свідчать про прогалини в тих теоретичних знаннях, які здобувач вищої освіти повинен мати відповідно до навчального плану і програми вивчення загальних і спеціальних курсів;

г) при викладі фактичного матеріалу, особливо цифрового в динаміці за кілька років, не встановлені закономірності досліджуваного економічного явища, не розкриті причини зміни економічних показників, пропоновані рекомендації не мають достатнього обґрунтування чи не впливають із проведеного аналізу.

Випускна кваліфікаційна робота оцінюється науковим керівником і рецензентами «незадовільно» якщо:

а) робота містить грубі теоретичні помилки чи поверхову аргументацію з основних положень теми, неосмислений, механічний виклад цитат;

б) замість теоретичного висвітлення питань даної теми, у роботі дається переважно поверховий опис конкретних фактів, окремих цифрових даних з застарілих літературних джерел;

в) робота носить описовий характер.

Підготовка доповіді до захисту випускної кваліфікаційної роботи.

Отримавши позитивні відгук і рецензію, здобувач вищої освіти приступає до підготовки доповіді й ілюстративного матеріалу (таблиць, схем, діаграм та графіків) для виступу на захисті.

Підготовка доповіді випускної кваліфікаційної роботи можлива лише за умови її повної готовності.

Структура доповіді має включати три взаємопов'язані частини:

1. Вступна, яка в основних моментах повторює вступ до магістерської роботи, де висвітлюється:

а) актуальність обраної теми (2-3 речення);

б) мотив обрання саме цієї теми (одне речення);

в) суть мети дослідження і чому саме воно сприятиме, тобто що воно забезпечить для конкретної галузі науки (одне речення);

г) узагальнені завдання (3-4 речення);

д) об'єкт та предмет дослідження (одне речення);

е) основні методи, завдяки яким отримано фактичний матеріал дослідження, із вказівкою при розгляді якого саме явища (предмета) вони були застосовані (4-5 речень);

ж) загальна структура випускної кваліфікаційної роботи (одне речення).

2. Результативна, яка базується на загальних висновках випускної кваліфікаційної роботи:

а) практична цінність результатів, тобто де вони можуть бути застосовані (одне речення);

б) очікуваний економічний чи соціальний ефект (корисний, якісний та кількісний результат) від впровадження розроблених пропозицій.

3. Висновкова, де вказуються основні наукові положення, які виносяться на захист:

а) теоретичні розробки (називаються);

б) методологічні підходи (вказуються до чого конкретно);

в) методи вдосконалення (перераховуються).

Доповідь, як правило, починається словами: «Шановний пане голову, шановні члени державної екзаменаційної комісії, панове! Вашій увазі пропонується стислий виклад змісту випускної кваліфікаційної роботи, виконаної на тему (назва магістерської роботи) за спеціальністю 073 – Менеджмент спеціалізація – Управління персоналом та економіка праці. Текст доповіді має розкривати суть, теоретичне та практичне значення проведеної роботи й базуватися на результатах наукових досліджень. Завершальні слова доповіді: «Доповідь закінчена, дякую за увагу». Слід пам'ятати, що основний зміст повинен проходити червоною лінією від результатів аналізу явища (процесу), що розглядається, до висновків й обґрунтування нових положень до апробації та використання науково обґрунтованих рекомендацій.

По тексту доповіді повинні бути зазначені місця, де ЗВО, розкриваючи зміст випускної кваліфікаційної роботи, вказує, що те чи інше положення (явище, результати аналізу або те, що обґрунтовано і рекомендується) представлено на аркушах 1, 2 і т.д. Під час доповіді посилання

на всі підготовлені аркуші (слайди, схеми, креслення, діаграми) є обов'язковими. Вони наочно переконують слухачів у логічності проведення дослідження й закономірності одержаних об'єктивних результатів, чинників, критеріїв.

Наочні матеріали мають бути оформлені у вигляді плакатів (на аркушах формату А1), слайдів для демонстрації на проекторі, відеоматеріалів, в тому числі з використанням комп'ютерних можливостей (наприклад, програми Microsoft Power Point). Якщо наочні матеріали надаються у вигляді комплектів матеріалів на аркушах А4, кількість комплектів повинна бути достатньою для ознайомлення з матеріалами як усіх членів комісії, так і усіх присутніх на захисті випускної кваліфікаційної роботи. Комплекти ілюстративних матеріалів обов'язково повинні мати титульний аркуш (приклад оформлення наведено у додатку К).

При підготовці до захисту доцільно ще раз уважно переглянути весь текст випускної кваліфікаційної роботи, а також зауваження і побажання рецензентів.

До дня захисту треба підготувати:

- основні публікації за темою випускної кваліфікаційної роботи;
- текст виступу на захисті у формі доповіді за результатами науково-дослідної роботи;
- письмові відповіді на зауваження та побажання, що містяться у відгуку і рецензіях на випускну кваліфікаційну роботу;
- аналітичні таблиці, схеми, діаграми та графіки, взяті з тексту випускної кваліфікаційної роботи й відповідним чином підготовлені для демонстрації в залі засідання державної екзаменаційної комісії;
- слайди, матеріали, комп'ютерні диски (за потребою).

Попередня експертиза підготовленої до захисту випускної кваліфікаційної роботи.

ЗВО, які виконали всі вимоги навчального плану (закінчують навчальний заклад), допускаються до захисту випускної кваліфікаційної роботи.

Процедурі захисту випускної кваліфікаційної роботи за рішенням випускаючої кафедри передують попередній її розгляд на відкритому засіданні кафедри за один місяць до призначеної дати захисту. Секретар випускаючої кафедри перевіряє наявність всіх необхідних документів. Відсутність будь-якого документу чи невірне його оформлення слугує причиною для повернення ЗВО комплекту документів для додаткової доробки.

Метою попереднього розгляду є експертиза відповідності рівня випускної кваліфікаційної роботи встановленим вимогам, апробація доповіді здобувача вищої освіти, його підготовки до відповідей на можливі запитання членів екзаменаційної комісії.

Під час розгляду випускної кваліфікаційної роботи викладачі кафедри:

- уважно вивчають структуру, зміст, оформлення випускної кваліфікаційної роботи щодо її відповідності існуючим вимогам до магістерських робіт;

– заслуховують доповідь ЗВО (з обов'язковим використанням наочних матеріалів);

– задають питання з магістерської роботи та професійної підготовки ЗВО.

За результатами попереднього відкритого голосування простою більшістю голосів членів кафедри та присутніх наукових керівників приймається рішення про допуск випускної кваліфікаційної роботи ЗВО до захисту на відкритому засіданні державної екзаменаційної комісії (якщо випускної кваліфікаційної роботи виконана на відповідному науковому та професійному рівнях) чи недопуску (якщо робота не відповідає встановленим вимогам до випускних кваліфікаційних робіт). Кафедра у зв'язку з побажанням ЗВО зобов'язана дозволити захист і в разі отримання ним негативної рецензії від спеціаліста відповідної кваліфікації.

Порядок і процедура прилюдного захисту. Процедура захисту випускної кваліфікаційної роботи може проводитися як у вищому навчальному закладі, так і на підприємствах, в закладах та організаціях, для яких тематика проектів (робіт), що захищаються, становить науково-теоретичний або практичний інтерес.

Захист випускних кваліфікаційних робіт проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії, яка створюється як єдина для всіх форм навчання (денної (стаціонарної), заочної (дистанційної) та екстернату), організовується щорічно і діє протягом календарного року.

До складу екзаменаційної комісії входять: голова комісії (з числа вчених або провідних фахівців виробництва) і члени комісії, а саме: ректор вищого навчального закладу або проректор з навчальної чи наукової роботи, декан факультету або його заступник, завідувачі кафедр, професори, доценти (викладачі) профільюючих кафедр, провідні фахівці виробництва та працівники науково-дослідних інститутів.

Персональний склад членів екзаменаційної комісії, графік робіт затверджується ректором вищого навчального закладу і доводиться до загального відома не пізніше, ніж за місяць до початку роботи комісії.

Засідання екзаменаційної комісії проводяться у терміни, передбачені навчальним планом (освітньо-професійною програмою підготовки спеціаліста) вищого навчального закладу.

Засідання екзаменаційної комісії проводяться державною мовою. Захист випускної кваліфікаційної роботи має проводитися в обстановці дотримання наукової етики, високої вимогливості, принциповості і повинен мати характер наукової дискусії.

Процедура проведення захисту детально регламентована Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах, яке поширюється на всі навчальні заклади України незалежно від їх форми власності і підпорядкування.

Відповіді ЗВО на питання. Після доповіді слід бути готовим відповісти на питання. Відповіді на запитання є невід'ємною частиною захисту випускної кваліфікаційної роботи. Вони дозволяють членам екзаменаційної комісії оцінити глибину знань здобувача вищої освіти.

Основні правила, яких слід дотримуватись під час відповіді на запитання:

а) уважно вислухати запитання до кінця і при можливості записати його на окремому папері;

б) необхідно повністю зосередитись на суті питання;

в) відповідь має бути тільки за суттю справи, максимально аргументованою та дуже стислою;

г) якщо задано відразу кілька питань, то відповідати на них можна в зручній для здобувача вищої освіти послідовності;

д) чітка, логічна й аргументована відповідь на попереднє питання може виключити наступне й взагалі зменшити кількість питань.

Членам екзаменаційної комісії рекомендується задавати ЗВО в основному питання, пов'язані з його самостійними роботами, розробками, висновками, пропозиціями, їх змістом, обґрунтуванням і впровадженням. Питання можуть задавати всі присутні на захисті.

Критерії оцінки випускної кваліфікаційної роботи. Результати захисту випускної кваліфікаційної роботи визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», які оголошуються в цей же день (одразу ж після оформлення протоколів засідання державної екзаменаційної комісії, підписаних головою та членами державної комісії, які брали участь у засіданні).

Рішення екзаменаційної комісії про остаточну оцінку захисту випускної кваліфікаційної роботи приймається відкритим голосуванням (звичайною більшістю голосів членів комісії, котрі брали участь у засіданні) на закритому засіданні екзаменаційної комісії та ґрунтується на рецензіях, відгуку наукового керівника, доповіді й відповідях здобувача вищої освіти в процесі захисту.

Для максимальної об'єктивності в оцінці приймаються в розрахунок наступні критерії:

а) вміння чітко висловлювати свої думки;

б) обґрунтованість мети, причини дослідження, логічність поставлених завдань та шляхи їх вирішення;

в) адекватність у визначенні проблем;

г) відповідність розробки, аналізу, рішення проблеми кваліфікаційному рівневі спеціаліста;

д) змістовність та цілісність структури роботи;

е) інформативність заголовків і підрозділів щодо їхнього змісту, а також їх зв'язок з іншим текстом;

ж) логічний зв'язок між проблемою та розподілом роботи на розділи й підрозділи;

з) оригінальність, новизна погляду на об'єкт і предмет дослідження;

и) вміння знаходити й опрацьовувати інформацію;

к) використання сучасних методів обробки й аналізу інформації;

л) надійність методів дослідження;

м) достатність глибини досліджень;

н) ґрунтовність отриманих теоретичних висновків;

- о) чіткість висновків та рекомендацій;
- п) практична цінність результатів дослідження й можливість їх впровадження;
- р) економічний чи соціально-економічний ефект від впровадження результатів дослідження;
- с) внесок ЗВО в дослідження цієї проблеми, самостійність в роботі;
- т) наявність всіх необхідних структурних елементів в роботі та їх логічна послідовність;
- у) зовнішній вигляд випускної кваліфікаційної роботи.

Під час захисту також оцінюються ясність і ґрунтовність доповіді, відповідей на питання, пояснень, наявність комунікативних навичок, таких як уміння слухати, викладати свої думки, вести бесіду.

ЗВО повинен не лише написати роботу, а й вміло її захищати.

Рішення екзаменаційної комісії про оцінку захисту кожної випускної кваліфікаційної роботи повідомляється після закінчення захисту всіх робіт, передбачених порядком денним даного відкритого засідання.

Здобувач вищої освіти, який виконав роботу вчасно, але отримав під час захисту незадовільну оцінку, тобто не захистив магістерську роботу, відраховується з вищого навчального закладу. Йому видається академічна довідка з правом повторного захисту протягом трьох років після закінчення вищого навчального закладу.

Орієнтовна тематика випускних кваліфікаційних робіт

1. Напрями удосконалення стимулювання праці та оцінка його ефективності на підприємстві (на матеріалах ...).
2. Формування системи HR-менеджменту торговельного (виробничого, сільськогосподарського) підприємства та напрями її удосконалення (на матеріалах ...).
3. Професійний набір кадрів на основі аналізу ринку праці та шляхи його удосконалення (на матеріалах ...).
4. Напрями підвищення ефективності діяльності кадрових аудиторів (на матеріалах ...).
5. Управління діловою кар'єрою HR-менеджера (на матеріалах ...).
6. Розвиток коучінгу як фактор конкурентоспроможності організації (на матеріалах ...).
7. Структура персоналу в організації та шляхи її удосконалення з використанням тимблдіingu (на матеріалах ...).
8. Організація аутсорсингової діяльності компанії та шляхи її удосконалення (на матеріалах ...).
9. Креативний підхід та напрями удосконалення стилів та методів управління персоналом (на матеріалах ...).
10. Формування корпоративної культури підприємства та підвищення її ефективності (на матеріалах ...).
11. Напрями удосконалення процесу формування та реалізації корпоративної культури на підприємстві (на матеріалах ...).
12. Використання тренінгових програм професійного навчання як напрям підвищення ефективності діяльності підприємства (на матеріалах ...).
13. Перспективи використання аутстафінгу персоналу в діяльності підприємства (на матеріалах ...).
14. Формування та реалізація креативного середовища на підприємстві як запорука його успішності (на матеріалах ...).
15. Управління креативним потенціалом підприємства та його вплив на результати діяльності (на матеріалах ...).
16. Напрями посилення ролі HR-менеджерів в управлінні кадровим потенціалом підприємства (на матеріалах ...).
17. Вплив демографічних та міграційних процесів на управління трудовими ресурсами в Україні (регіоні) (на матеріалах ...).
18. Державна служба зайнятості України: сучасний стан і перспективи розвитку (на матеріалах ...).
19. Оцінка кінцевих результатів діяльності персоналу органів місцевої влади (на матеріалах ...).

20. Соціально-трудові конфлікти в організації та методи їх вирішення (на матеріалах ...).
21. Організація праці на підприємстві та шляхи її удосконалення (на матеріалах ...).
22. Удосконалення організації та стану нормування праці на підприємстві (на матеріалах ...).
23. Умови праці в організації та їх вплив на ефективність роботи персоналу (на матеріалах ...).
24. Управління івент-технологіями на підприємстві (організації) (на матеріалах ...).
25. Організація та оцінка івентзаходів на підприємстві (організації) (на матеріалах ...).
26. Оцінка організації праці рекрутингового агентства та напрями її вдосконалення (на матеріалах ...).
27. Аналіз доцільності впровадження рекрутингу на підприємстві (на матеріалах ...).
28. Управлінські технології розвитку соціальної відповідальності на підприємстві (організації) (на матеріалах ...).
29. Напрями удосконалення стилів та методів управління персоналом (на матеріалах ...).
30. Формування стратегії управління людськими ресурсами (на матеріалах ...).
31. Шляхи підвищення ефективності управління персоналом (на матеріалах ...).
32. Інвестування в персонал та його ефективність (на матеріалах ...).
33. Професійний набір кадрів та шляхи його удосконалення (на матеріалах ...).
34. Планування персоналу підприємства (установи, організації) та шляхи його удосконалення (на матеріалах ...).
35. Можливості підвищення продуктивності праці на підприємстві (в установі, в організації) (на матеріалах ...).

Зразок завдання на випускну атестаційну магістерську роботу

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет *життєдіяльності, природокористування і туризму*

Кафедра *Управління персоналом та економіки праці*

Спеціальність *073 Менеджмент*

Спеціалізація *Управління персоналом та економіка праці*

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри

Кичко Ірина Іванівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

«__» _____ 201__ р.

**ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
на випускну кваліфікаційну роботу
здобувача вищої освіти**

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема роботи _____

*Тему затверджено наказом ректора
від «__» _____ 201__ р. № _____*

1. Вхідні дані до роботи _____

2. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (що належить розробити)

3. Перелік графічного матеріалу (у разі необхідності)

4. Календарний план

Назва етапів роботи	Термін виконання	Примітки

Завдання підготував:

керівник _____
(підпис)

(прізвище, ім'я, по батькові)
«__» _____ 201__р.

Завдання одержав

студент _____
(підпис)

(прізвище, ім'я, по батькові)
«__» _____ 201__р.

Зразок титульного листа випускної кваліфікаційної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут управління та адміністрування
Факультет життєдіяльності, природокористування і туризму
Кафедра Управління персоналом та економіки праці

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Кичко Ірина Іванівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

«__» _____ 201__ р.

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

«Удосконалення процесу організації та управління
розвитком персоналу на підприємстві (на матеріалах ...)»

(назва роботи)

073 – Менеджмент

(спеціалізація – Управління персоналом та економіка праці)

(шифр і назва спеціальності)

073 – Управління та адміністрування

(галузь знань)

Виконавець:

студент гр. МУП-092

Іванченко Аліна Ігорівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Керівник:

доцент

(посада)

канд. екон. наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Царик Ірина Миколаївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Чернігів 201__

**Зразок оформлення змісту випускної кваліфікаційної роботи
на тему «Вдосконалення організаційно-економічного механізму
стратегічного управління персоналом підприємства»**

	стор.
ВСТУП	4
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ	8
1.1 Роль трудового потенціалу і персоналу в перехідній економіці	8
1.2 Еволюція теоретичних підходів до управління персоналом	20
1.3 Елементи механізму стратегічного управління персоналом підприємства	35
2 АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ПАТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ХЛІБОКОМБІНАТ»	45
2.1 Характеристика основних показників роботи підприємства	45
2.2 Оцінка ефективності системи управління персоналом підприємства на ПАТ «Чернігівський хлібокомбінат»	63
2.3 Аналіз процесу розробки стратегії управління персоналом підприємства	72
3 ПРОПОЗИЦІЇ З ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО МЕХАНІЗМУ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	80
3.1 Організаційно-методичний підхід до побудови механізму стратегічного управління персоналом	80
3.2 Напрями покращення ефективності стратегічного управління персоналом підприємства ПАТ «Чернігівський хлібокомбінат»	91
3.3 Прогнозна оцінка ефективності запропонованих заходів	103
ВИСНОВКИ	111
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	117
ДОДАТКИ	122

Приклади оформлення
бібліографічного опису у переліку посилань

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	<p>1. Василій Великий. Гомілії / Василій Великий ; [пер. з давньогрец. Л. Звонська]. – Львів : Свічадо, 2006. – 307 с. – (Джерела християнського Сходу. Золотий вік патристики IV–V ст. ; № 14).</p> <p>2. Коренівський Д. Г. Дестабілізуючий ефект параметричного білого шуму в неперервних та дискретних динамічних системах / Коренівський Д. Г. – К. : Ін-т математики, 2006. – 111 с. – (Математика та її застосування) (Праці / Ін-т математики НАН України ; т. 59).</p> <p>3. Матюх Н. Д. Що дорожче срібла-золота / Наталія Дмитрівна Матюх. – К. : Асамблея діл. кіл : Ін-т соц. іміджмейкінгу, 2006. – 311 с. – (Ювеліри України ; т. 1).</p> <p>4. Шкляр В. Елементал : [роман] / Василь Шкляр. – Львів : Кальварія, 2005. – 196, [1] с. – (Першотвір).</p>
Два автори	<p>1. Матяш І. Б. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині : історія, спогади, арх. док. / І. Матяш, Ю. Мушка. – К. : Києво-Могилян. акад., 2005. – 397, [1] с. – (Бібліотека наукового щорічника "Україна дипломатична" ; вип. 1).</p> <p>2. Ромовська З. В. Сімейне законодавство України / З. В. Ромовська, Ю. В. Черняк. – К. : Прецедент, 2006. – 93 с. – (Юридична бібліотека. Бібліотека адвоката) (Матеріали до складання кваліфікаційних іспитів для отримання Свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю ; вип. 11).</p> <p>3. Суберляк О. В. Технологія переробки полімерних та композиційних матеріалів : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. В. Суберляк, П. І. Баштанник. – Львів : Растр-7, 2007. – 375 с.</p>
Три автори	<p>1. Акофф Р. Л. Идеализированное проектирование: как предотвратить завтрашний кризис сегодня. Создание будущего организации / Акофф Р. Л., Магидсон Д., Эддисон Г. Д. ; пер. с англ. Ф. П. Тарасенко. – Днепропетровск : Баланс Бизнес Букс, 2007. – XLIII, 265 с.</p>
Чотири автори	<p>1. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / [Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А.]. – К. : НДІ "Укragenпромпродуктивність", 2006. – 106 с. – (Бібліотека</p>

	<p>спеціаліста АПК. Економічні нормативи).</p> <p>2. Механізація переробної галузі агропромислового комплексу : [підруч. для учнів проф.-техн. навч. закл.] / О. В. Гвоздєв, Ф. Ю. Ялпачик, Ю. П. Рогач, М. М. Сердюк. – К. : Вища освіта, 2006. – 478, [1] с. – (ПТО: Професійно-технічна освіта).</p>
П'ять і більше авторів	<p>1. Психологія менеджмента / [Власов П. К., Липницький А. В., Луцихина И. М. и др.] ; под ред. Г. С. Никифорова. – [3-е изд.]. – Х. : Гуманитар. центр, 2007. – 510 с.</p> <p>2. Формування здорового способу життя молоді : навч.-метод. посіб. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді / [Т. В. Бондар, О. Г. Карпенко, Д. М. Дикова-Фаворська та ін.]. – К. : Укр. ін-т соц. дослідж., 2005. – 115 с. – (Серія "Формування здорового способу життя молоді" : у 14 кн., кн. 13).</p>
Без автора	<p>1. Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря / [авт. тексту В. Клос]. – К. : Грані-Т, 2007. – 119 с. – (Грані світу).</p> <p>2. Воскресіння мертвих : українська барокова драма : антологія / [упорядкув., ст., пер. і прим. В. О. Шевчук]. – К. : Грамота, 2007. – 638, [1] с.</p> <p>3. Тіло чи особистість? Жіноча тілесність у вибраній малій українській прозі та графіці кінця ХІХ – початку ХХ століття : [антологія / упоряд.: Л. Таран, О. Лагутенко]. – К. : Грані-Т, 2007. – 190, [1] с.</p> <p>4. Проблеми типологічної та квантитативної лексикології : [зб.наук.праць / наук. ред. Калішченко В. та ін.]. – Чернівці : Рута, 2007. – 310 с.</p>
Багатотомний документ	<p>1. Історія Національної академії наук України, 1941–1945 / [упоряд. Л. М. Яременко та ін.]. – К. : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2007. – (Джерела з історії науки в Україні). Ч. 2 : Додатки – 2007. – 573, [1] с.</p> <p>2. Межгосударственные стандарты : каталог в 6 т. / [сост. Ковалева И. В., Рубцова Е. Ю. ; ред. Иванов В. Л.]. – Львов : НТЦ "Леонорм-Стандарт", 2005– . – (Серія "Нормативная база предприятия"). Т. 1. – 2005. – 277 с.</p> <p>3. Дарова А. Т. Неисповедимы пути Господни... : (Дочь врага народа) : трилогія / А. Дарова. – Одесса : Астропринт, 2006. – (Сочинения : в 8 кн. / А. Дарова ; кн. 4).</p> <p>4. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : Особенная часть : в 6 т. / Н. П. Кучерявенко. – Х. Право, 2002– . – Т. 4 : Косвенные налоги. – 2007. – 534 с.</p> <p>5. Реабілітовані історією. Житомирська область : [у 7 т.]. – Житомир : Полісся, 2006. – (Науково-документальна</p>

	<p>серія книг "Реабілітовані історією" : у 27 т. / голов. редкол.: Тронько П. Т. (голова) [та ін.]. Кн. 1 / [обл. редкол.: Синявська І. М. (голова) та ін.]. – 2006. – 721, [2] с.</p> <p>6. Бондаренко В. Г. Теорія ймовірностей і математична статистика. Ч.1 / В. Г. Бондаренко, І. Ю. Канівська, С. М. Парамонова. – К. : НТУУ "КПІ", 2006. – 125 с.</p>
<p>Матеріали конференцій, з'їздів</p>	<p>1. Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу : матеріали Всеукр. конф. молодих учених-аграрників ["Молодь України і аграрна реформа"], (Харків, 11–13 жовт. 2000 р.) / М-во аграр. політики, Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. – Х. : Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2000. – 167 с.</p> <p>2. Кібернетика в сучасних економічних процесах : зб. текстів виступів на республік. міжвуз. наук.-практ. конф. / Держкомстат України, Ін-т статистики, обліку та аудиту. – К. : ІСОА, 2002. – 147 с.</p> <p>3. Матеріали ІХ з'їзду Асоціації українських банків, 30 червня 2000 р. інформ. бюл. – К. : Асоц. укр. банків, 2000. – 117 с. – (Спецвип.: 10 років АУБ).</p> <p>4. Оцінка й обґрунтування продовження ресурсу елементів конструкцій : праці конф., 6–9 черв. 2000 р., Київ. Т. 2 / відп. Ред. В. Т. Трощенко. – К. : НАН України, Ін-т пробл. міцності, 2000. – С. 559–956, XIII, [2] с. – (Ресурс 2000).</p> <p>5. Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій : зб. наук. праць / наук. ред. В. І. Моссаковський. – Дніпропетровськ : Навч. кн., 1999. – 215 с.</p> <p>6. Ризикологія в економіці та підприємстві : зб. наук. праць за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., 27-28 берез. 2001 р. / М-во освіти і науки України, Держ. податк. адмін. України [та ін.]. – К. : КНЕУ : Акад. ДПС України, 2001. – 452 с.</p>
<p>Препринти</p>	<p>1. Шил яев Б. А. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ/ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов / Шил яев Б. А., Воеводин В. Н. – Х. ННЦ ХФТИ, 2006. – 19 с. – (Препринт / НАН Украины, Нац. науч. центр "Харьк. физ.-техн. ин-т" ; ХФТИ 2006-4).</p> <p>2. Панасюк М. І. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами / Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. –</p>

	<p>Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. – 7, [1] с. – (Препринт / НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1).</p>
Депоновані наукові праці	<p>1. Социологическое исследование малых групп населения / В. И. Иванов [и др.] ; М-во образования Рос. Федерации, Финансовая академия. – М., 2002. – 110 с. – Деп. в ВИНТИ 13.06.02, № 145432.</p> <p>2. Разумовский, В. А. Управление маркетинговыми исследованиями в регионе / В. А. Разумовский, Д. А. Андреев. – М., 2002. – 210 с. – Деп. в ИНИОН Рос. акад. наук 15.02.02, № 139876.</p>
Словники	<p>1. Геог рафія : словник-довідник / [авт.-уклад. Ципін В. Л.]. – Х. : Халімон, 2006. – 175, [1] с.</p> <p>2. Тимошенко З. І. Болонський процес в дії : словник-довідник основ. термінів і понять з орг. навч. процесу у вищ. навч. закл. / З. І. Тимошенко, О. І. Тимошенко. – К. : Європ. ун-т, 2007. – 57 с.</p> <p>3. Українсько-німецький тематичний словник [уклад. Н. Яцко та ін.]. – К. : Карпенко, 2007. – 219 с.</p> <p>4. Європейський Союз : словник-довідник / [ред.-упоряд. М. Марченко]. – 2-ге вид., оновл. – К. : К.І.С., 2006. – 138 с.</p>
Атласи	<p>1. Україн а : екол.-геогр. атлас : присвяч. всесвіт. дню науки в ім'я миру та розвитку згідно з рішенням 31 сесії ген. конф. ЮНЕСКО / [наук. редкол.: С. С. Куруленко та ін.] ; Рада по вивч. продукт. сил України НАН України [та ін.]. – / [наук. редкол.: С. С. Куруленко та ін.]. – К. : Варта, 2006. – 217, [1] с.</p> <p>2. Анатомія пам'яті : атлас схем і рисунків провідних шляхів і структур нервової системи, що беруть участь у процесах пам'яті : посіб. для студ. та лікарів / О. Л. Дроздов, Л. А. Дзяк, В. О. Козлов, В. Д. Маковецький. – 2-ге вид., розшир. та доповн. – Дніпропетровськ : Пороги, 2005. – 218 с.</p> <p>3. Куерда Х. Атлас ботаніки / Хосе Куерда ; [пер. з ісп. В. Й. Шовкун]. – Х: Ранок, 2005. – 96 с.</p>
Законодавчі та нормативні документи	<p>1. Кримінально-процесуальний кодекс України : за станом на 1 груд. 2005 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2006. – 207 с. – (Бібліотека офіційних видань).</p> <p>2. Медична статистика статистика : зб. нормат. док. / упоряд. та голов. ред. В. М. Заболотько. – К. : МНІАЦ мед. статистики : Медінформ, 2006. – 459 с. – (Нормативні директивні правові документи).</p> <p>3. Експлуатація, порядок і терміни перевірки</p>

	запобіжних пристроїв посудин, апаратів і трубопроводів теплових електростанцій : СОУ-Н ЕЕ 39.501:2007. – Офіц. вид. – К. : ГРІФРЕ : М-во палива та енергетики України, 2007. – VI, 74 с. – (Нормативний документ Мінпаливенерго України. Інструкція).
Стандарти	<p>1. Графічні символи, що їх використовують на устаткуванні. Показчик та огляд (ISO 7000:2004, IDT) : ДСТУ ISO 7000:2004. – [Чинний від 2006-01-01]. – К. : Держспоживстандарт України 2006. – IV, 231 с. – (Національний стандарт України).</p> <p>2. Якість води. Словник термінів : ДСТУ ISO 6107-1:2004 – ДСТУ ISO 6107-9:2004. – [Чинний від 2005-04-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2006. – 181 с. – (Національні стандарти України).</p> <p>3. Вимоги щодо безпечності контрольно-вимірювального та лабораторного електричного устаткування. Частина 2-020. Додаткові вимоги до лабораторних центрифуг (EN 61010-2-020:1994, IDT) : ДСТУ EN 61010-2-020:2005. – [Чинний від 2007-01-01]. – К. : Держспоживстандарт України, 2007. – IV, 18 с. – (Національний стандарт України).</p>
Каталоги	<p>1. Межг осударственные стандарты : каталог : в 6 т. / [сост. Ковалева И. В., Павлюкова В. А. ; ред. Иванов В. Л.]. – Львов : НТЦ "Леонорм-стандарт, 2006– . – (Серия "Нормативная база предприятия"). Т. 5. – 2007. – 264 с. Т. 6. – 2007. – 277 с.</p> <p>2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : каталог-довідник / [авт.-упоряд. М. Зобків та ін.]. – Львів : Новий час, 2003. – 160 с.</p> <p>3. Університетська книга : осінь, 2003 : [каталог]. – [Суми : Унів. кн., 2003]. – 11 с.</p> <p>4. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Горницкая И. П., Ткачук Л. П. – Донецк : Лебедь, 2005. – 228 с.</p>
Бібліографічні показчики	<p>1. Куц О. С. Бібліографічний показчик та анотації кандидатських дисертацій, захищених у спеціалізованій вченій раді Львівського державного університету фізичної культури у 2006 році / О. Куц, О. Вацеба. – Львів : Укр. технології, 2007. – 74 с.</p> <p>2. Систематизований показчик матеріалів з кримінального права, опублікованих у Віснику Конституційного Суду України за 1997–2005 роки / [уклад. Кириць Б. О., Потлань О. С.]. – Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2006. – 11 с. – (Серія: Бібліографічні довідники ; вип. 2).</p>

Дисертації	1. Петров П.П. Активність молодих зірок сонячної маси: дис. ... доктора фіз.-мат. наук : 01.03.02 / Петров Петро Петрович. – К., 2005. – 276 с.
Автореферати дисертацій	1. Новосад І.Я. Технологічне забезпечення виготовлення секцій робочих органів гнучких гвинтових конвеєрів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.02.08 „Технологія машинобудування” / І. Я. Новосад. – Тернопіль, 2007. – 20, [1] с. 2. Нгуен Ші Данг. Моделювання і прогнозування макроекономічних показників в системі підтримки прийняття рішень управління державними фінансами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.13.06 „Автоматиз. системи упр. та прогрес. інформ. технології” / Нгуен Ші Данг. – К., 2007. – 20 с.
Авторські свідоцтва	1. А. с. 1007970 ССРСР, МКИЗ В 25 J 15/00. Устройство для захвата неориентированных деталей типа валов / В. С. Ваулин, В. Г. Кемайкин (СССР). – № 3360585/25–08 ; заявл. 23.11.81 ; опубл. 30.03.83, Бюл. № 12.
Патенти	1. Пат. 2 187888 Российская Федерация, МПК7 Н 04 В 1/38, Н 04 J 13/00. Приемопередающее устройство / Чугаева В.И.; заявитель и патентообладатель Воронеж. науч.-исслед. ин-т связи. – № 2000131736/09 ; заявл. 18.12.00 ; опубл. 20.08.02, Бюл. № 23 (II ч.).
Частина книги, періодичного, продовжуваного видання	1. Козіна Ж. Л. Теоретичні основи і результати практичного застосування системного аналізу в наукових дослідженнях в області спортивних ігор / Ж. Л. Козіна // Теорія та методика фізичного виховання. – 2007. – № 6. – С. 15–18, 35–38. 2. Гранчак Т. Інформаційно-аналітичні структури бібліотек в умовах демократичних перетворень / Тетяна Гранчак, Валерій Горовий // Бібліотечний вісник. – 2006. – № 6. – С. 14–17. 3. Валькман Ю. Р. Моделирование НЕ-факторов – основа интеллектуализации компьютерных технологий / Ю. Р. Валькман, В. С. Быков, А. Ю. Рыхальский // Системні дослідження та інформаційні технології. – 2007. – № 1. – С. 39–61. 4. Ма Шуїн Проблеми психологічної підготовки в системі фізкультурної освіти / Ма Шуїн // Теорія та методика фізичного виховання. – 2007. – № 5. – С. 12–14. 5. Регіональні особливості смертності населення України / Л. А. Чепелевська, Р. О. Моїсеєнко, Г. І. Баторшина [та ін.] // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. – 2007. – № 1. – С.

	<p>25–29.</p> <p>6. Валова І. Нові принципи угоди Базель II / І. Валова ; пер. з англ. Н. М. Середи // Банки та банківські системи. – 2007. – Т. 2, № 2. – С. 13–20.</p> <p>7. Зеров М. Поетична діяльність Куліша // Українське письменство ХІХ ст. Від Куліша до Винниченка : (нариси з новітнього укр., письменства) : статті / Микола Зеров. – Дрогобич, 2007. – С. 245–291.</p> <p>8. Третьяк В. В. Возможности использования баз знаний для проектирования технологии взрывной штамповки / В. В. Третьяк, С. А. Стадник, Н. В. Калайтан // Современное состояние использования импульсных источников энергии в промышленности : междунар. науч.-техн. конф., 3-5 окт. 2007 г. : тезисы докл. – Х., 2007. – С. 33.</p> <p>9. Чорний Д. Міське самоврядування: тягарі проблем, принади цивілізації / Д. М. Чорний // По лівий бік Дніпра: проблеми модернізації міст України : (кінець ХІХ–початок ХХ ст. / Д. М. Чорний. – Х., 2007. – Розд. 3. – С. 137–202.</p>
Електронні ресурси	<p>1. Богомольний Б. Р. Медицина екстремальних ситуацій [Електронний ресурс]] : навч. посіб. для студ. мед. вузів ІІІ–ІV рівнів акредитації / Б. Р. Богомольний, В. В. Кононенко, П. М. Чуєв. – 80 Min / 700 MB. – Одеса : Одес. мед. ун-т, 2003. – (Бібліотека студента-медика) – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см. – Систем. вимоги: Pentium ; 32 Mb RAM ; Windows 95, 98, 2000, XP ; MS Word 97-2000.– Назва з контейнера.</p> <p>2. Розподіл населення найбільш численних національностей за статтю та віком, шлюбним станом, мовними ознаками та рівнем освіти [Електронний ресурс] : за даними Всеукр. перепису населення 2001 р. / Держ. ком. статистики України ; ред. О. Г. Осауленко. – К. : CD-вид-во "Інфодиск", 2004. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) : кольор. ; 12 см. – (Всеукр. перепис населення, 2001). – Систем. вимоги: Pentium-266 ; 32 Mb RAM ; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP. – Назва з титул. екрану.</p> <p>3. Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті : (підсумки 10-ї Міжнар. конф. „Крим-2003”) [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша // Бібліотечний вісник – 2003. – № 4. – С. 43. – Режим доступу до журн. : http://www.nbuv.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm.</p>

Зразок оформлення відгуку наукового керівника

ВІДГУК

на випускнну кваліфікаційну роботу
студента(ки) 5 курсу групи МУП-082
спеціальності 073 – Менеджмент
спеціалізації – Управління персоналом та економіка праці
Туткевич Юлії Володимирівни

Тема роботи: «Напрями удосконалення управління персоналом акціонерного товариства».

Результативність управління в сучасному акціонерному товаристві багато в чому залежить від якості системи управління персоналом. Адже саме ця система спрямована на досягнення найбільш ефективного використання працівників для досягнення ключової мети товариства і їх особистих цілей. Крім того управління персоналом сьогодні набуває дедалі більшого значення як чинник підвищення конкурентоспроможності будь-якого підприємства, в тому числі й акціонерного товариства, досягнення успіху в реалізації його стратегії розвитку. Отже тема випускної кваліфікаційної роботи, що стосується розробки шляхів удосконалення управління персоналом господарюючого суб'єкта, є безперечно актуальною.

Зміст випускної кваліфікаційної роботи Туткевич Юлії Володимирівни відповідає обраній нею темі.

Тема випускної кваліфікаційної роботи розкрита достатньо повно. В ході написання магістерської роботи автор у повному обсязі спиралась на фактографічні матеріали досліджуваного підприємства – Публічного акціонерного товариства «Ритм». Також був врахований досвід закордонних корпоративізованих господарюючих суб'єктів стосовно управління трудовим колективом.

Автором у роботі:

- узагальнено теоретичні аспекти процесу управління персоналом підприємства, з врахуванням мотиваційних та соціальних аспектів;
- вивчено закордонний досвід управління персоналом (США, Італії, Швеції, Німеччини, Японії);
- охарактеризовано основні напрямки та показники роботи Публічного акціонерного товариства «Ритм» і проаналізована існуюча на досліджуваному підприємстві система управління персоналом та її вплив на основні показники, що характеризують трудові ресурси;

– розроблено конкретні пропозиції щодо підвищення ефективності системи управління персоналу для Публічного акціонерного товариства «Ритм» (через зміни кадрової служби, вдосконалення кваліфікаційного рівня, умов праці).

В цілому випускна кваліфікаційна робота Туткевич Юлії Володимирівни сприймається як завершене наукове дослідження за обраною автором темою. Текст роботи викладений чітко, логічно, послідовно. Для кращого сприйняття текст супроводжується схемами, діаграмами, таблицями. Оформлена випускна кваліфікаційна робота охайно, у відповідності з методичними вказівками до виконання випускних кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр» спеціальності 073 – Менеджмент спеціалізації – Управління персоналом та економіка праці.

Суттєвих недоліків у роботі не виявлено. Однак, у висновках автора за результатами аналізу трудових показників не завжди прослідковуються причинно-наслідкові зв'язки між цими показниками та досліджуваною на Публічному акціонерному товаристві «Ритм» системою управління персоналом.

Загалом випускна кваліфікаційна робота Туткевич Юлії Володимирівни виконана на доволі високому теоретичному та практичному рівні. Мета роботи досягнута повністю. Ступінь власного внеску автора у розробку проблеми суттєвий.

Робота рекомендується до захисту перед екзаменаційною комісією по захисту випускних кваліфікаційних робіт університету. За результатами захисту студентці Туткевич Юлії Володимирівни може бути присвоєна кваліфікація магістра з управління персоналом та економіки праці.

Науковий керівник:

к.е.н., доцент Хмелевський С.М.,

доцент кафедри Управління персоналом та економіки праці

(дата)

Зразок оформлення рецензії

РЕЦЕНЗІЯ
НА ВИПУСКНУ КАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
на тему: «Удосконалення методів адаптації персоналу організації»
студентки Єсипенко Катерини Панасівни
курсу 5, групи МУП – 082
спеціальності 073 – Менеджмент
спеціалізації – Управління персоналом та економіка праці

Адаптація персоналу в установі є дуже важливою і необхідною ланкою кадрового менеджменту. Дійсно, стаючи працівником конкретної установи, новачок опиняється перед необхідністю прийняти організаційні вимоги: режим праці та відпочинку, положення, посадові інструкції, накази, розпорядження адміністрації і т.д. Він приймає також сукупність соціально-економічних умов, які надаються йому установою. Працівник змушений по-новому оцінити свої погляди, звички, співвіднести їх з прийнятими в колективі нормами і правилами поведінки, виробити відповідну лінію поведінки. Всьому цьому і має сприяти адаптація.

Розробка дієвої програми адаптації працівників приносить неабияку користь для діяльності установи, її ефективність визначається підвищенням всіх виробничих факторів, які впливають на працездатність людини та зростання задоволеності працівниками більш швидким пристосуванням до нових умов праці. До того ж така програма допомагає залучати висококваліфікованих працівників до роботи саме в цій конкретній установі.

Робота викладена на 140 сторінках друкованого тексту, має 12 рисунків, 20 таблиць та 9 додатків.

Перелік позитивних якостей випускної кваліфікаційної роботи студентки Єсипенко Катерини Панасівни:

1) розкрито теоретичні аспекти процесу адаптації в установі, проаналізовані основні чинники, які впливають на адаптацію працівників та задоволеність персоналу наступними факторами: виробничою ситуацією і морально-психологічним кліматом у колективі;

2) досліджено ключові напрямки діяльності та основні елементи системи управління Територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг);

3) виявлено недоліки існуючої системи адаптації персоналу в установі;

4) розроблено проект впровадження процесу адаптації співробітників в територіальному центрі та проведена оцінка наслідків впровадження проекту, розглянуто очікувану ефективність запропонованих заходів щодо покращення діючої системи адаптації в установі.

Перелік основних недоліків роботи:

1) відсутнє порівняння процесу адаптації працівників нашої країни із закордонним досвідом;

Продовження дод. И

2) не досконало проаналізовані причини не застосування сучасних методів адаптації персоналу в Територіальному центрі соціального обслуговування (надання соціальних послуг).

У цілому випускна кваліфікаційна робота Єсипенко Катерини Панасівни відповідає вимогам вищої школи, теоретично обґрунтована, має відповідний аналіз об'єкта дослідження й конкретні заходи щодо покращення процесу адаптації персоналу, які можуть бути важливими як для Територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) так і для інших установ.

Рецензована випускна кваліфікаційна робота відповідає завданню та профільюючій спеціальності її автора.

Випускна кваліфікаційна робота студентки Єсипенко Катерини Панасівни на тему «Удосконалення методів адаптації персоналу організації» безсумнівно варта високої позитивної оцінки.

Студенту Єсипенко Катерини Панасівни може бути присвоєна кваліфікація магістра з управління персоналом та економіки праці.

Рецензент Чернотицька Олена Василівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

інспектор з кадрів Територіального центру соціального обслуговування
(надання соціальних послуг)
(місце роботи, посада)

ПЕЧАТКА

_____ (підпис)

_____ (дата)

Зразок титульного листа до ілюстративного матеріалу

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет *життєдіяльності, природокористування і туризму*

Кафедра *Управління персоналом та економіки праці*

Спеціальність *073 Менеджмент*

Спеціалізація *Управління персоналом та економіка праці*

**ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ
ДО ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Тема Удосконалення організаційно-економічного механізму
(назва)

стратегічного управління персоналом підприємства

Студент(ка) Медведковська
(прізвище)

Аліса Станіславівна
(ім'я, по батькові) (підпис)

Курс 5, **група** МУП-091.

Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Царик
(науковий ступінь, наукове звання, прізвище)

Ірина Миколаївна
(ім'я, по батькові) (підпис)

Зразок оформлення таблиці

Таблиця 2.1 – Рух персоналу підприємства ПАТ «Чернігівський автобусний завод» у 2015-2017 р.р.

Показники	2013 рік	2014 рік	Зміна, ±
1	2	3	4
Прийнято на підприємство, чол.	101	136	+35
Вибуло з підприємства, чол.	97	170	+73
У тому числі:			
за власним бажанням й угоді сторін, чол.	95	125	+30
за порушення трудової дисципліни, чол.	2	8	+6
по скороченню чисельності, чол.	-	37	+37
Середньорічна чисельність працівників, чол.	1358	1317	-41
Кількість працівників, що проробили весь рік, чол.	1207	1051	-156
Коефіцієнти:			
обороту з приймання	0,07	0,1	+0,03
обороту з вибуття	0,07	0,13	+0,06
загального обороту		0,23	+0,08
плинності кадрів	0,07	0,1	+0,03
стабільності складу персоналу підприємства	0,89	0,8	-0,09
заміщення працівників	0,96	1,25	+0,29

Джерело: розраховано автором за даними підприємства

Зразок оформлення рисунку

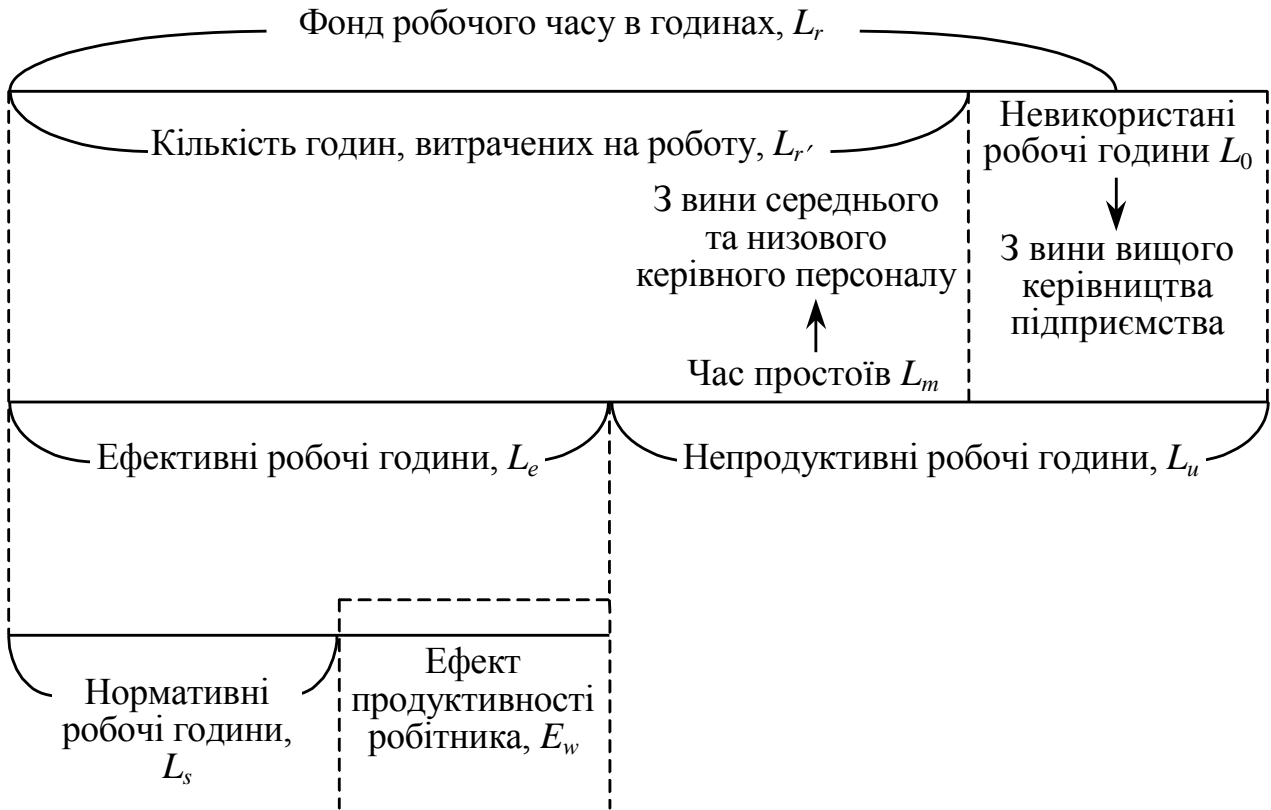

Рисунок 2.2 – Структура робочих годин

Ірина Іванівна КИЧКО
Максим Миколайович ЗАБАШТАНСЬКИЙ
Людмила Іванівна БОРИСЕНКО
Ростислава Василівна ІЛЬЄНКО
Сергій Миколайович ХМЕЛЕВСЬКИЙ
Алла Вячеславівна ХОЛОДНИЦЬКА
Ірина Миколаївна ЦАРИК

УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ТА ЕКОНОМІКА ПРАЦІ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання випускної кваліфікаційної роботи
здобувачами вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
галузі знань 07 – Управління та адміністрування
спеціальності 073 – Менеджмент
спеціалізації – **Управління персоналом та економіка праці**
денної та заочної форми навчання

Здано до набору	Підписано до друку	
Формат	Папір	Друк
Умовн. друк. арк. відб.	Умов. фарб. відб.	Обл. вид. арк.

Тираж Зам. №

Чернігівський національний технологічний університет